

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา จิตุชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต สวัสดิ์ผล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหมม ทองชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ Focus Group

รายนามผู้เชี่ยวชาญ Focus Group

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนื่ออ่อน ขรัวทองเขียว
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ รัตนสิทธิ์
3. รองศาสตราจารย์ ธาณินทร์ ตันตระกูล
4. ดร.สุริยะ เจียมประชนนรากร
5. ดร.จิตพัฒน์ สายโสภา
6. ดร.อุทัย สติมัน
7. อาจารย์ไชยรงค์ บุษผากลิ่น

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม สำหรับอาจารย์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง

**การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
(ระยะที่ 1 การสำรวจความคิดเห็นการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของอาจารย์ผู้สอน)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้สอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (ระยะที่ 1 การสำรวจความคิดเห็นการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน) มีทั้งหมด 4 ตอนคือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของอาจารย์ผู้สอน
 - ตอนที่ 3 ความคาดหวังในการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของอาจารย์ผู้สอน
 - ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตาม แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของอาจารย์ผู้สอน
2. ในการตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านโปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพความคิดเห็นที่เป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์และบังเกิดประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตต่อไป
3. คำตอบของท่าน คณะผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและจะใช้เฉพาะการวิจัยในครั้งนี้นี้เท่านั้น และจะไม่ทำให้เกิดความเสียหายใดๆ ต่อตัวท่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริม สร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนและส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแก่ผู้เรียนด้วย
2. การบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การเชื่อมโยงศาสตร์ เนื้อหาสาระด้านคุณธรรมจริยธรรมประยุกต์เข้ากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้ห ลักธรรมของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขของความรู้และหลักธรรมไปใช้ให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่างตามสภาพของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ

21 – 25 ปี

26 – 30 ปี

31 – 35 ปี

36 – 40 ปี

41 – 45 ปี

46 – 50 ปี

51 – 55 ปี

56 – 60 ปี

มากกว่า 60 ปี

3. สังกัดคณะ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ครุศาสตร์

วิทยาการจัดการ

แพทยศาสตร์

โรงเรียนการเรือน

โรงเรียนท่องเที่ยวและการบริการ

4. ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. ประสบการณ์ในการสอนในระดับอุดมศึกษา

1 – 5 ปี

6 – 10 ปี

11 – 15 ปี

16 – 20 ปี

21 – 25 ปี

26 – 30 ปี

31 – 35 ปี

36 – 40 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของอาจารย์ผู้สอน

ข้อที่	การบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1	1. หลักความพอประมาณ มีการจัดหาการวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างพอเพียง					
2	มีการจัดหาและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การสอนอย่างพอเพียง					
3	มีการวางแผนการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนก่อนการตัดสินใจในการเลือกซื้ออุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง					
4	ส่งเสริมให้นักศึกษาทำกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม					
5	ส่งเสริมให้นักศึกษาทำกิจกรรมโดยให้นักศึกษานำสิ่งที่มีอยู่และไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่บ้านนำมาแลกเปลี่ยนซื้อขายด้วยราคาป็นน้ำใจแก่เพื่อน ๆ					
6	ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในการศึกษา ติดตาม ประเมินผลการใช้					
7	ร่วมกันนิเทศ ช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตรในการเรียนการสอนหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม					
8	จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนภาพรวมหรือรายบุคคล					

ข้อที่	การบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
9	แนะนำให้นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนแบ่งปัน ของใช้ อุปกรณ์การเรียนแก่เพื่อนนักศึกษา					
10	มีการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาอย่างพอเพียงตามความแตกต่างของผู้เรียน					
11	มีการเอื้ออำนวยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาอย่างพอเพียงตามความแตกต่างของผู้เรียน					
	2. หลักความมีเหตุผล					
1	มีการรวบรวมแสวงหาข้อมูลสารสนเทศไว้มาเพื่อประกอบการตัดสินใจวางแผนการจัดการเรียนการสอน					
2	แนะนำให้นักศึกษาค้นคว้าจัดทำโครงการเกี่ยวกับ พระอัจฉริยภาพและพระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเชื่อมโยงกับ หลักธรรมความมีเหตุผล					
3	จัดกิจกรรมระดมความคิดเห็นให้ทราบถึงปัญหา และแนวทางการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนบนฐานการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม					
4	เข้าร่วมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมและกิจกรรม ส่งเสริมความประพฤติตนเป็นคนดีและกิจกรรม ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย					
5	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษาให้ความเสมอภาค และเท่าเทียมกันและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล					

ข้อที่	การบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
6	มีการปฏิบัติการจัดทำโครงการและระบุขั้นตอนหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาอย่างเหมาะสม					
7	มีการประชุมชี้แจงเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาให้อาจารย์และนักศึกษาอย่างทั่วถึงและเข้าใจตรงกัน					
8	อาจารย์และนักศึกษามีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม					
9	การดำเนินโครงการกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา สามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักศึกษาได้อย่างแท้จริง					
10	นักศึกษาสามารถนำกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน					
	3. หลักความมีภูมิคุ้มกัน					
1	มีการวางแผนการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด					
2	จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย เช่น มารยาท การแต่งกาย การใช้ภาษาไทย ที่นักศึกษาจะนำมาเป็นแบบอย่างได้					
3	มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติการภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์					
4	มีมีจิตสำนึก ในการปฏิบัติการภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์					

ข้อที่	การบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
5	ประชุมปฏิบัติการระดมความคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์หมวดการศึกษาทั่วไปและการสร้างทีมงานที่เข้มแข็งที่ทำให้กระบวนการเรียนประสบความสำเร็จและมีคุณภาพ					
6	บูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มอาจารย์ผู้สอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปและหมวดวิชาอื่นตามความเหมาะสม					
7	กำหนดแนวปฏิบัติข้อตกลง กฎ ระเบียบ ร่วมกันของนักศึกษาในห้องเรียนเพื่อจัดการในการสอนให้ได้ประสิทธิผล					
8	มีการส่งเสริมให้นักศึกษาขยันเรียนโดยเข้าเรียนเป็นประจำและตั้งใจเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเป็นแรงจูงใจ					
9	จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา					
10	มีระเบียบปฏิบัติที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาอย่างชัดเจน					
11	กลุ่มเพื่อนคุณธรรมมีส่วนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีภูมิคุ้มกัน มีความรู้และมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น					
1	4. หลักความรอบรู้ มีวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดกับกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้หลักความเมตตา กรุณา กับนักศึกษาในการแก้ปัญหาให้นักศึกษาอย่างสร้างสรรค์					
2	มีการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้และส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตแก่นักศึกษา					

3	มีความสามารถและทักษะสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนร่วมกับนักศึกษา					
4	แนะนำให้นักศึกษาสำรวจสิ่งแวดล้อมและดูแลสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย					
5	แนะนำให้นักศึกษาจัดกิจกรรมการรักษาสาธารณสุขสมบัติของมหาวิทยาลัย เช่น การดูแลรักษาความสะอาด ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ฝาผนัง และไม่ทำลายสิ่งของในมหาวิทยาลัย					
6	ให้นักศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขสมบัติของมหาวิทยาลัย					
7	จัดกิจกรรมให้นักศึกษาบันทึกความดีในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและการรักษาสาธารณสุขสมบัติประจำวัน					
8	ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย					
9	มีการจัดกิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว					
10	มีการจัดกิจกรรมการติดตามข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากสื่อมวลชน					

ตอนที่ 3 ความคาดหวังในการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

1. ความคาดหวังในการนำหลักความพอประมาณ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

.....

.....

.....

.....

2. ความคาดหวังในการนำหลักความมีเหตุผลมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

.....
.....
.....
.....

3. ความคาดหวังในการนำหลักความมีภูมิคุ้มกัน มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

.....
.....
.....
.....

4. ความคาดหวัง ในการนำหลักความรอบรู้ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนแบบ บูรณาการคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

.....
.....
.....
.....

5. ความคาดหวังในการนำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

1. ท่านคิดว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ช่วยแก้ปัญหาเรื่องพฤติกรรมที่ไร้คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาอย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีส่วนส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

1. ท่านคิดว่าแนวทางการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมจริยธรรมมาใช้บูรณาการการจัดการเรียนการสอนมีแนวทางอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่ามีกิจกรรมใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีความต้องการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....

6. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่นักศึกษา

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. ท่านมีความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาอย่างไร

.....
.....
.....
.....

8. จากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียน การสอน ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. จากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียน การสอน ท่านคิดว่านักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

10. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนในทัศนคติของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
ภาพกิจกรรม Focus Group

ภาพกิจกรรม Focus Group

ภาคผนวก ฉ

แบบสอบถามเจตคติและพฤติกรรมจริยธรรม

ภาคผนวก ช
ภาพกิจกรรมการทำโครงการ

Prang Sweet

วัน วันพุธ เวลา 18:09 น. บริเวณ Bangkok · 🌐

เพื่อนๆ...ไปปรับใช้สังคมด้านเทคโนโลยี(IT) กันที่ไหนดี? — กับ Pngpang Krairawee และ 3 อื่นๆ

เลิกถูกใจ · แสดงความคิดเห็น · เลิกติดตามโพสต์ · แชร์ · แหกเพื่อน

👍 คุณ, Pui Aonnapha, Fern Bc'Sdu, Kittapard Katanyamongkon และ 11 อื่นๆถูกใจสิ่งนี้

N'cher Calvados ไปพวกแบบมูลนิธิดีปะวะ ที่ใช้พวกไอทีอะ

วัน วันพุธ เวลา 18:40 น. ผ่าน มือถือ · ถูกใจ

Prang Sweet มูลนิธิอะไรอะ วิทยุไหน แรวกก็ไกลมัย?

วัน วันพุธ เวลา 18:42 น. · ถูกใจ

N'cher Calvados 55555555 ไม่รู้จะแค่ลองๆคิดอยู่ เตียบอกอีกที

วัน วันพุธ เวลา 18:47 น. ผ่าน มือถือ · ถูกใจ

Prang Sweet วันนี้พวกเขาก็คิดนะ แต่มันติดหลายอย่างอะ มันต้องคิดในทุกๆด้าน"ใจ เพื่อนความสมบูรณ์แบบ ฮ่าๆ ^.^

วัน วันพุธ เวลา 18:52 น. · ถูกใจ

Pngpang Krairawee อยากไปมูลนิธิเด็ก... จะดีปะ555

วัน วันพุธ เวลา 18:57 น. ผ่าน มือถือ · ถูกใจ

Prang Sweet ทำไรให้น้องดีอะ

Pngpang Krairawee โอเคเต็ยเราลองดูๆ

วัน วันพุธ เวลา 21:47 น. · ถูกใจ

Prang Sweet เราไปนอนคิดมาได้ความว่า...ถ้าสมมติเราไปมูลนิธิเด็กกัน เราไปเสานิทานหรือให้ความบันเทิงน้องโดยใช้คอม/อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนประกอบ จะได้ดีมัยอะ?

วัน วันพฤหัสบดี เวลา 10:04 น. · ถูกใจ

Prang Sweet ใครในกลุ่มเรารู้จักมูลนิธิที่ไหนกันบ้างป่าวไม่ต้องไกลมากอะ ตกลงเอาตามที่เรบอกนะ เคมมัย?

วัน วันพฤหัสบดี เวลา 21:35 น. · ถูกใจ

N'cher Calvados แกมันจะมีแบบว่า ให้อ่านหนังสือแล้วอัดเสียงไว้ให้คนตาบอดมาฟังอะ ได้ปะวะ อยู่ตรงสะพานอรุณอัมรินทร์

เมื่อวานนี้ เวลา 13:24 น. · ถูกใจ

Prang Sweet เขาว่ามันยากตรงต้องอัดเสียงอะดิ ประเด็นคือต้องใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อหลักในการทำกิจกรรม...

เมื่อวานนี้ เวลา 15:09 น. · ถูกใจ

N'cher Calvados มันคือใส่ในโน้ตบุคอะแก อัดเสียงก็ไม่มีไรมาก ก็แค่อ่านหนังสือ ทุกตัวอักษร เต็ยาส่งรูปให้ดูนะ

เมื่อวานนี้ เวลา 15:11 น. · ถูกใจ

 Prang Sweet เอาเจ็บมากก็ได้ถ้ามี
เมื่อวานนี้ เวลา 16:16 น. · ถูกใจ · ๘1

 N'cher Calvados เพื่อนๆ เราจะจะไปอ่านหนังสือให้ตามอดอ่ะมันเป็นหอศิลป์มีมัลติมีเดียอยู่ที่สะพานอรุณ
อัมรินทร์ แถวๆศิริราช มันจะอ่านอัดเสียงใส่ในโน้ตบุ๊ค แล้วเดี๋ยวจะมีคนพิการอ่ะมาฟังเสียงที่เราอัดเสียงเอาไว้
การอัดเสียงเราก็จะใส่หูฟังนะ แล้วพูดใส่ไมค์ พอจบแต่ละอันเราก็เปิดฟังดูว่าพูดรู้เรื่องไหม ทำนองนี้จะคิดไว
กันมั้ง
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ

 Prang Sweet เราอัดใส่โน้ตบุ๊คของเราเองปะหรือว่าของเขา # อัดอะไรก็ได้ใช้ปะ ได้ทุกเรื่องเลยมัย คน
แก่เยอะป่าวคอมของเราจะพอกันมัยมี 6 คน
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ

 Koi Ko-ii โอเคเลย
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ

 Koi Ko-ii เพราะเค้าเคยทำมาแล้ว
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ

 N'cher Calvados คีอิ่งที่นั่นเค้าจะมีโน้ตบุ๊คให้นะ ส่วนหนังสือก็ใช้ที่นั่น หกคนกำลังดี ไม่ต้องใช้ไร เอา
ไปแต่ตัวกับเสียง 55555555
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ · ๘1

 Prang Sweet ดีๆๆ ง่ายดีไม่ยุ่งยากด้วย รอเพื่อนคนอื่นมาตกลงก่อน
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ

 N'cher Calvados โอเคค้าบบบบบ ❤️❤️
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ · ๘1

 Pngpang Krairawee โอเคตกลง
2 ชั่วโมงที่แล้ว ผ่าน มือถือ · ถูกใจ

 Koi Ko-ii Ok ตกลง
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ

 Prang Sweet เราก็ตกลง เดี๋ยวไปวางแผนกันอีกทีนะ เซอร์เขาของรายละเอียดกับที่อยู่ด้วยนะจะได้สรุป
งานกัน
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ที่ถูกแก้ไข · ถูกใจ · ๘1

 Bgminview Kim โอเคค เธอแบบนี้เลยๆ =w=
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ · ๘1

 Prang Sweet สิ่งที่เราจะไปทำก็คือ...อัดเสียงใส่โน้ตบุ๊คให้คนแก่ที่พิการตามอด ส่วนที่อยู่ก็ต้น
สะพานอรุณอัมรินทร์ฝั่งทางไปพาด้า แถวๆโรงพยาบาลศิริราช โอเคนะจ๊ะ ^.^
2 ชั่วโมงที่แล้ว · ถูกใจ · ๘1

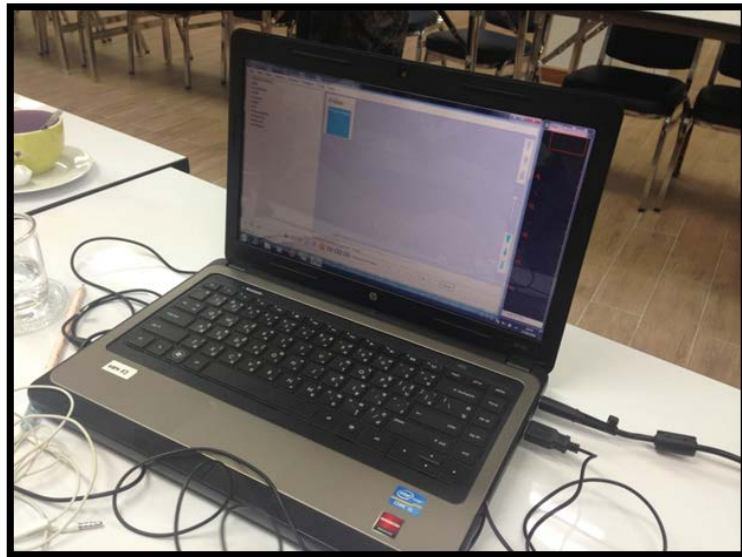
 Pngpang Krairawee โอเคสบายมาก ไม่ไกลเท่าไร55
ประมาณ 1 ชั่วโมงที่แล้ว ผ่าน มือถือ · เลิกถูกใจ · ๘1

มูลนิธิสากลเพื่อคนพิการ (สถานที่ที่ไปทำโครงการ)

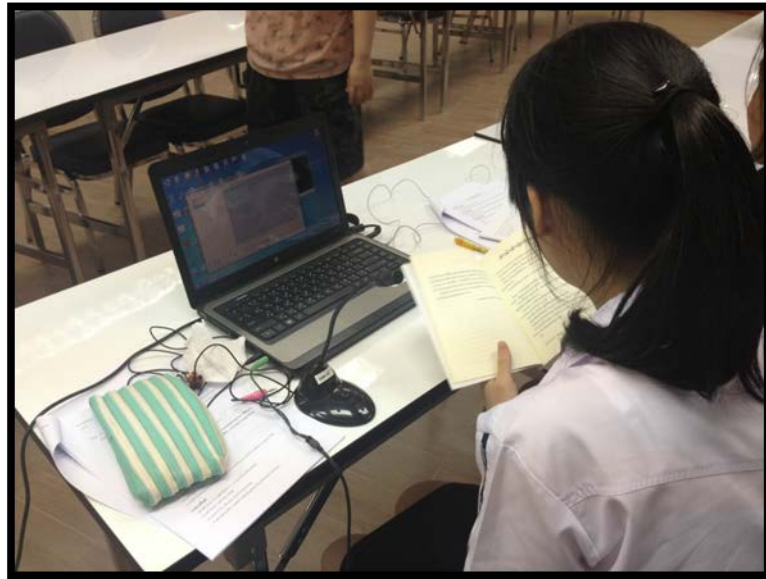
ผู้ดูแลตลอดการทำกิจกรรมและสอนทำหนังสือให้คนตาบอด

คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการทำหนังสือให้คนตาบอด

บรรยากาศการทำหนังสือให้คนตาบอด

ภาคผนวก ข

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
คุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษา
ทั่วไปจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

พระโสภณสมาริคุณ
วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพฯ

**เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต**

คำถามที่ข้อที่ 1: ท่านคิดว่า การนำเสนอแนวทางหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลัก
ความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมจริยธรรมมาบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนมี
แนวทางอย่างไร

ตรงนี้ต้องเข้าใจก่อนว่า ความพอประมาณนั้นคืออะไร ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน ก็คือ
3 ท่วง 2 เงื่อนไข นี่คืออะไร แนวทางการนำ 3 ท่วง 2 เงื่อนไข มาใช้บูรณาการจัดการเรียนการสอน
ในทัศนะของอาตมามีความเห็นว่า ต้องคำนึงถึงความพอเหมาะพอดีของเนื้อหาในการที่จะให้หรือสอน
นักศึกษา และถ้าหากว่าเป็นการมีกิจกรรมก็ต้องเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องพอเหมาะพอดีกับ
เนื้อหาวิชาในแต่ละเรื่องที่จะทำให้กิจกรรมนั้น ๆ และถ้าจะมีการใช้ทรัพยากรใด ๆ เพื่อจัดการเรียน
การสอนก็ต้องให้พอเหมาะพอดี อย่าให้สิ้นเปลืองเกินไป อย่าให้ขาดแคลนอันอาจ จะเป็นอุปสรรคต่อ
การจัดการเรียนการสอนได้

ส่วนหลักความมีเหตุผลนั้นก็คือ สอนกันในเชิงแบบเป็นวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าวิชาที่เราสอนนั้น
จะเป็นแนวทางใดก็ตาม ถ้าหากว่าไม่ได้เป็นเนื้อหาที่เป็นวิทยาศาสตร์โดยตรง ก็ต้องมีการเทียบเคียง
ให้มีความเป็นเหตุเป็นผลในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับได้โดยง่ายในการเรียนการ
สอน และก็อาจจะมีประโยชน์เลยไปถึงการนำไปใช้ในชีวิตรจริง ๆ ได้ ก็จะได้เห็นได้จากแม้แต่รายการ
“ผี” ในทีวี เขาก็เป็นรายการที่เป็นเรื่องความเชื่อ เป็นนามธรรม แต่เขาก็พยายามสร้างให้เป็น
รายการที่เป็นเหตุเป็นผล ก็คือ พาไปดูสถานการณ์จริง ซึ่งก็ทำให้หลาย ๆ คนติดตามดูกัน ดังนั้น
การเรียนการสอนต้องใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผลในเชิงวิทยาศาสตร์ด้วย

ความมีภูมิคุ้มกันที่จะมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ก็คือ ก็ต้องคำนึงถึงการเรียน
การสอนต่าง ๆ วิชาการต่าง ๆ นี้ จะมีผลกระทบอย่างไร และจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนได้มองเห็นด้วยว่า
เมื่อเกิดผลกระทบไม่ว่าดี หรือไม่ดีนี้ ผู้สอนก็ต้องมีแนวทางในการที่จะชี้แนะให้นักศึกษาหรือผู้เรียน
ที่ตั้งรับได้ ถ้าเกิดผลกระทบในแง่ดีก็ไม่ค่อยมีปัญหา แต่ถ้าเกิดผลกระทบในทางเสียนี้ ก็ต้องมีวิธีการ
ป้องกัน นั่นก็หมายความว่า การเรียนการสอนเราคงต้องชี้ให้นักศึกษาเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งแง่ดี
และแง่ไม่ดีด้วย ไม่ว่าจะ เป็นวิชาการใดก็ตาม อันนี้ก็คือว่าเป็นการนำหลัก 3 ท่วง มาใช้ในการบูรณา
การเรียนการสอน

ส่วนเงื่อนไขอีก 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ กับเงื่อนไขคุณ ธรรม ตรงเงื่อนไขความรู้นี้ อาตมาคงต้องขอพูดเป็นสูตรสำเร็จว่า เงื่อนไขความรู้ให้เรานึกถึง การสอนโดยใช้สหวิทยาการ ก็คือ นำองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาช่วยอธิบาย มาขยายความ มาเติมเต็มให้กับเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งที่เรากำลังสอนอยู่นั้นก็คือ เป็นการประยุกต์ใช้ หลักเงื่อนไข ความรอบรู้ ส่วนหลักคุณธรรมนั้น ก็คงต้องเข้าใจว่าหมายถึง คุณธรรม 4 คู่ 8 ข้อ 4 คู่ ก็คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร มีสติ มีปัญญา มีความไม่โลภ แล้วก็ต้องไม่ตระหนี่ด้วย คือ บางคนไม่โลภแต่ตระหนี่น่าดูเลย นั่นก็หมายความว่าเวลาเราสอนนักศึกษา วิชาใด ๆ ก็ตาม ถ้าเราจะประยุกต์ใช้หลัก เงื่อนไขคุณธรรมมาใช้ ก็คงต้องสอนนักศึกษาว่า ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพที่ตนเองกระทำ นอกจากนั้นแล้วถ้าต้องการความสำเร็จก็ต้องมีความอดทน มีความเพียร มีการใช้สติปัญญา องค์ความรู้ทั้งหมดอย่างสุดความสามารถ เพื่อที่จะให้งานออกมาดี และสุดท้าย เมื่อได้ผลประโยชน์ใด ๆ เกิดขึ้นจากการที่เราใช้วิชาชีพ ใช้ความสามารถ ทำงานขึ้นมา นั่นก็อย่าเอาความโลภเป็นตัวตั้ง เพราะถ้าเอาความโลภเป็นตัวตั้งแล้ว มันก็จะเกิดปัญหาในสังคม คือ การคอร์รัปชันที่มีอยู่ในวงการทั่ว ๆ ไป สุดท้ายแล้วเมื่อไม่โลภไม่เอาผลประโยชน์เป็นตัวตั้งแล้วก็ไม่มีความตระหนี่ด้วย เพราะถ้าหากเรามีความตระหนี่แล้วมันจะทำให้สังคมเกิดความขาดแคลน แล้วก็ทำให้มีคนรวยกระหายอมหนึ่ง แต่มีคนจนทั้งประเทศ แบบนี้ก็ไม่ไหว ก็จะไม่เป็นการทำธุรกิจ หรือเขาเรียกได้ทรัพย์สินมาใช้ จ่ายในแนวพุทธ เพราะปัจจุบันนี้ ถ้าหากว่าคนเป็นเศรษฐีไม่เอาเงิน ไม่เอาสมบัติ ไม่เอากำไร จากการที่ได้มาจากการค้าขายกับสังคมแล้วมาคืนให้กับสังคมบ้าง ก็จะกลายเป็นองค์กรที่ รับผิดชอบต่อสังคม นี่คือนโยบายที่จะบูรณาการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจ จพอเพียงมาใช้ในการสอนรายวิชาการศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นประการแรก

คำถามข้อที่ 2 : ท่านคิดว่าจะมีกิจกรรมใดที่เป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน

ตรงนี้คงต้องตอบตรง ๆ เลยว่ากิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนนี้ ก็คงต้องเป็นกิจกรรมที่มอบหมายงานให้นักศึกษาไปเตรียมมา Presentation หน้าห้องเรียน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แล้วให้เขาไปประยุกต์เอา 3 ห่วง 2 เงื่อนไข นี้มาใช้ในการนำเสนอเป็นตัวอย่างหน้าชั้นเรียนให้ทุกคนฟัง ซึ่งเชื่อว่าจะตรงนี้เป็นหลัก เป็นการปฏิบัติโดยตรง เป็นประสบการณ์ตรงให้นักศึกษาเลย

โดยสรุปก็คือ กิจกรรมที่ต้องมีการมอบหมายหัวข้อไปเตรียมตัวมาทำ Presentation หน้าห้อง นักศึกษาต้องเตรียม PowerPoint เตรียมคำพูดมา เตรียมตัวอย่างมา ทำให้เห็นว่าหัวข้อที่ นักศึกษารับไป Present นี้ สามารถ Present เนื้อหาของหัวข้อนั้น ๆ ได้ โดยประยุกต์ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์และเป็นรูปธรรมนี้ คือเงื่อนไขที่จะเป็นกิจกรรม

คำถามข้อที่ 3 : ท่านมีความต้องการที่จะจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

คำถามนี้คงหมายถึง ความต้องการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความต้องการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิด หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ คงต้องมีการเล่นละครกันนะ แล้วมีการแทรกเนื้อหาเข้าไป เหมือนเรามีกิจกรรมกันห้องเรียนแล้วให้นักศึกษาแสดงเป็น ชาวไร่ ชาวนา เป็นนักรุก เป็นพ่อค้า หรือเป็นประชาชน แล้วให้ดำเนินชีวิตตามปกติแต่ต้องนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขมาประยุกต์ใช้ให้ได้ ให้เกิดและเห็นเป็นรูปธรรม อย่างนี้น่าจะเป็นสิ่งสนองความต้องการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน แต่ถ้าหากถามว่ามีความต้องการหรือจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อาตมาเห็นว่าคุณต้องทำกันทั้งตลอดทุกกระบวนการในประเทศ เพราะเมื่อไรก็ตามที่เราสามารถจัดการเรียนการสอนแล้ว สามารถจัดการเรียนการสอนแบบนี้แล้วเข้าไปแทรกซึมอยู่ทุกคนในห้องก็ได้ก็จะทำให้คนในประเทศเราอยู่กันอย่างมีความสุข

คำถามข้อที่ 4 : ท่านคิดว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยแก้ปัญหาคุณธรรมของนักเรียนนักศึกษาได้อย่างไร

คงช่วยได้ทีเดียวเพราะปัจจุบัน ปัญหาของนักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมคือ นักศึกษามักจะไม่ค่อยใส่ใจเรื่องเรียน มีส่วนหนึ่งที่น่าสนใจ แต่ปัญหาที่ปรากฏก็คือ นักศึกษาไม่ค่อยสนใจเรื่องเรียน แต่การที่จะไป focus หรือไปเน้นวัตถุในเรื่องการแข่งขันของการมีวัตถุ จนบางครั้งก็นำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เป็นปัญหาทางเพศ ปัญหาอาชญากรรม แต่ถ้าหากมีการประยุกต์ ใช้ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ก็จะสามารถช่วยพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาได้ คือ อาจจะทำให้เขามีความสำนึกในการทำหน้าที่ของเขาได้มากขึ้น สำนึกในความเป็นลูก ซึ่งนึกถึงความลำบากของพ่อแม่ สำนึกถึงความเป็นนักเรียน นักศึกษา ที่ต้อง มีความอดทน มีความพากเพียร แล้วก็ต้องตั้งใจ กตัญญูต่อครูอาจารย์ ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ทำให้นักศึกษาสามารถก้าวผ่านหรือก้าวพ้นวัยวณ หรือวันรุ่น วันมันส์ นี้ได้ สังเกตเห็นได้ว่าถ้านักศึกษามีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตในการเป็น นักศึกษา มีเงื่อนไขเรื่องของความรู้และเรื่องของความมีคุณธรรม เข้าไปด้วยแล้วจะทำให้เห็นว่านักศึกษานั้นจะสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสบาย ๆ โดยไม่ต้องเกิดปัญหาชีวิตจากด้านเศรษฐกิจที่มีรายได้น้อย และด้านสังคม คือ ไม่ต้องไหลไปตามกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยมได้โดยง่าย นอกจากนั้น แล้ว คุณธรรม จริยธรรมในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้จะส่งเสริมให้นักศึกษามีความขยันหมั่นเพียรและทำหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาที่

ดี เป็นประชาชนที่ดี เป็นคนที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม เพราะฉะนั้น เชื่อว่าการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ จพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยแก้ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาได้อย่างมากมายทีเดียว

คำถามข้อที่ 5 : ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา

ข้อนี้มี 3 องค์ประกอบ คือสาเหตุที่จะสนับสนุนต่อความสำเร็จ ที่จะเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่นักศึกษา ได้แก่

1. สถาบันการศึกษา จะต้องมึนโยบายที่ชัดเจน ที่จะส่งเสริมให้อาจารย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษาในสถาบันการศึกษาของตนเอง ผู้บริหารต้องวางนโยบายหลักแล้วสร้างกระบวนการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. อาจารย์ อาจารย์ผู้สอนต้องมีเทคนิค กลยุทธ์สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถประยุกต์ใช้หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขในทุกสรรพศาสตร์ที่อาจารย์สอน

3. นักศึกษา แต่ต้องเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาและอาจารย์ที่ต้องตอกย้ำเบื้องต้นให้นักศึกษาเข้าใจถึงการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้าใจได้ว่าจะช่วยพัฒนาตัวนักศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นบุคคลที่ดี เป็นผู้ที่อยู่ในโลกนี้ได้อย่างมีความสุข

การทำให้เห็นเป็นรูปธรรม การทำบ่อย ๆ ทำอย่างต่อเนื่อง “สันตติ” ก็จะทำให้การเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จะสามารถพัฒนาหลักคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักศึกษาและสามารถแก้ปัญหาวัยรุ่น ในกระบวนการทุกสังคมนักศึกษาได้อย่างจริง ๆ ข้อสำคัญสถาบันต้องเอาจริง มีหลักการที่ชัดเจน อาจารย์ต้องดำเนินตามนโยบายหรือหลักการที่ชัดเจนของสถาบัน และนักศึกษาทั้งหมดจะมีความเข้าใจ มีความต้องการ มีความชื่นชอบในการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา นักศึกษาได้รู้และเข้าใจถึงประโยชน์ คุณค่าของความพอเพียง ก็จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประโยชน์ต่อนักศึกษา และมีประสิทธิภาพ

คำถามข้อที่ 6 : ท่านคิดว่าปัจจัยใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษา

ตามความคิดเห็นส่วนตัวอาจมาคิดว่า ไม่มีปัญหาอะไรเลย ปัญหา สำคัญที่สุด คือ ไม่คิดจะทำตอบกันอย่างตรงไปตรงมาเกินไปเลย ว่า ปัจจัยในการเป็นปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอน ต้องถามที่สถาบันการศึกษาว่าจะเอาหรือเปล่า ถ้าสถาบันเอาก็ต้องไปถึงผู้บริหารสูงสุดมีนโยบายว่าจะนำหลักนี้มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ให้นักศึกษา แล้ววางแผนยุทธศาสตร์ มีเป้าประสงค์ให้ชัดเจน ใส่กลยุทธ์ลงไปเป็นขั้นตอน อุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่ มี ถ้า นโยบายเบื้องบนเอาสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์ อำนาจเป็นใหญ่ นโยบายข้างบนมีอยู่ อาจารย์รับลูกมาปฏิบัติ การ นักศึกษาก็พร้อมจะเป็นไปอยู่แล้ว

อุปสรรคประการแรก คือ สถาบันมีนโยบาย ตรงนี้มีหรือไม่ ถ้าไม่มีเป็นอุปสรรคแน่นอน
อุปสรรคประการที่สอง คือ อาจารย์มีความเต็มใจที่จะร่วมมือกับสถาบันหรือไม่ ถ้าทำเป็นนโยบายแล้ว ถ้าไม่ร่วมมือ ก็จะเป็นอุปสรรครองลงมา

อุปสรรคประการที่สาม คือ สถาบันและอาจารย์พร้อม แต่นักศึกษาไม่รับ ก็จะเป็นอุปสรรค แต่เป็นอุปสรรคที่น้อยมาก เบื้องต้นคือผู้บริหารของสถาบันต้องตอบตนเองก่อนว่า ท่านจะเอาไหม ถ้าท่านผู้บริหารไม่เอานั้นแหละคืออุปสรรคใหญ่

คำถามข้อที่ 7 : ท่านมีความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม แก่นักศึกษาอย่างไร

ข้อนี้บอกตรง ๆ เลยว่า เห็นแก่ความดีงามที่จะเกิดขึ้นในการจัดการเรียน การสอนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นแนวคิดหลักของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จำลองหรือล่ำเลียงเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ในเรื่องของ “ทางสายกลาง” มาปฏิบัติ ในเรื่องมรรคมีองค์แปดทั้งหมด เริ่มต้นที่สัมมา ทิฎฐิ คือความเห็นที่ถูกต้อง สอดคล้องกับทำนองคลองธรรม และผลของการเห็นที่ถูกต้องก็คือ การดำเนินชีวิตอย่างดีงาม งดงาม เพราะฉะนั้นถ้าหากมีการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักศึกษาได้อย่างที่เราจะ ได้ อย่าง Output หรือ result ผลผลิตของสถาบันจะเป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นที่ต้องการของสังคม ซึ่งเขาต้องการบัณฑิตที่มีคุณภาพ

คำถามข้อที่ 8 : ถามว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนคิดว่ามีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไรบ้าง

การพัฒนาหลักคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนกับผู้เรียนต้องมีเป้าหมายร่วมกันก่อนและต้องมองเห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างชัดเจน โดยมุ่งหรือหวังผลประโยชน์สูงสุดต่อนักศึกษา โดยอาจารย์ ผู้สอนที่ทำหน้าที่ต้องเข้าใจหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อน แล้วนำหลักธรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เช่น หลักสันโดษ 3 ประการ คือ

1. ยถาลาภสันโดษ หมายถึง พอใจยินดีในสิ่งที่เราควรจะได้
2. ยถาพลาสันโดษ หมายถึง ยินดีตามกำลังของตนที่มีอยู่
3. ยถาสารุปสันโดษ หมายถึง ยินดีเฉพาะสิ่งที่ตนเองควรจะได้หรือพุดงาย ๆ ก็คือ

ปรารถนายินดีต้องการสิ่งใดต้องพิจารณาให้รอบเสียก่อนก่อนที่จะนำมาเป็นของเรา

อนึ่งหลักสันโดษ 3 ประการตามที่กล่าวมานี้ ถ้าจะนำมาเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นว่ามีความสอดคล้องอย่างเหมาะสม คือ การรู้จักหลักความพอประมาณในสิ่งที่เราควรจะได้ และที่สำคัญคือ เรียนรู้ถึงความสามารถของเราที่มี หมายถึงการยึดหลักความพอดี พอควร และมีภูมิคุ้มกันเพียงพอที่จะนำสิ่งใดมาครอบครองเป็นของเรา เพราะถ้าเรานำสิ่งใดมาครอบครองโดยการขาดภูมิคุ้มกันแล้วอาจจะเป็นสาเหตุให้เราเดือดร้อนในภายหลังได้

เพราะฉะนั้นการส่งเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนคือ ผู้สอนต้องมีความเข้าใจทั้งหลักการสอนที่ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม เรื่องใดแล้วควรจะต้องจัดกิจกรรมอะไรให้เข้ากับสิ่งที่เรามีเป้าประสงค์และกิจกรรมที่วัดนั้น สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมชัดเจน ทั้งหมดจะเกิดผลลัพธ์หรือประโยชน์ได้ตามความคาดหวัง

คำถามข้อที่ 9 : ถามว่าจากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่านักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร

ได้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะสิ่งที่เป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ที่อยู่ในการดำเนินชีวิตจริง ๆ ของมนุษย์ ในทางที่ตรงที่ควรจะเป็น คือ ขอให้มีการจัดการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในการเรียนการสอนจริง ๆ เชื่อว่านักศึกษาจะได้ประโยชน์อย่างแน่นอน ถ้านำไปใช้ในประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตจริง ๆ แล้วจะเป็นความรู้ เป็นภูมิคุ้มกันของชีวิตให้ดำรงเป็นคนดี เป็นบุคคลตัวอย่าง ในสิ่ง คมได้อย่างชัดเจน ฉะนั้นขอให้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเรียนการสอนจริง ๆ ยืนยันได้ว่าจะสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาได้อย่างแท้จริง เพราะหลักการดี ๆ ที่ปรากฏอยู่ใน 3 ห่วง 2 เงื่อนไขนั้น เป็นเรื่องที่เราสามารถนำมาปฏิบัติได้ เป็นความรู้ที่ควรที่จะมีอยู่ในจิตใจของทุกคน ไม่ว่าจะ เป็นใครที่ไหน เพราะคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องของสากล

คำถามข้อที่ 10 : ข้อสุดท้ายความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนในทัศนคติของท่านคืออย่างไร

1. เริ่มต้นที่ผู้บริหารระดับสูงสุดของสถาบัน มีนโยบายที่ชัดเจนว่าจะใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนทุกวิชาของสถาบัน
2. จัดอบรมให้อาจารย์ผู้สอน มีมุมมอง มีความสามารถในการที่จะประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนทุกวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ
3. ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษา จัดกลุ่มทดลองปฏิบัติการสัปดาห์ สักช่วงระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นเมื่อเห็นผล เมื่อเห็นปัญหา ก็นำมาแก้ไขปรับปรุงจนกลายเป็นวิธีการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำมาเป็นต้นแบบให้วิชาอื่น ๆ ในสถาบันได้

พระเทพวิสุทธิกวี (เกษม สมญฺโต)
 วัดราชาธิวาส สามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ

เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

คำถามที่ข้อที่ 1: ท่านคิดว่าการนำเสนอแนวทางหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลัก
 ความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้และหลักคุณธรรมจริยธรรมมาบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนมี
 แนวทางอย่างไร

ข้อนี้ตอบว่า :

1. แนวทางที่หนึ่ง คือต้องสร้างศรัทธาที่ถูกต้องก่อน
2. สร้างความรู้ต้นแบบที่ถูกต้อง
3. สร้างระเบียบวินัยที่ถูกต้อง
4. สร้างกำลังใจหรือแรงจูงใจที่ถูกต้อง
5. สร้างประชาคมต้นแบบ

ประเด็นที่หนึ่งนั้นสร้างศรัทธาที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าผู้เรียนไม่มีความศรัทธา ไม่มี
 ความเชื่อมั่น ไม่มีความปลงใจเชื่อว่าสิ่งนั้นจะเกิดประโยชน์จริง จะให้ผลประโยชน์จริง จะให้ความ
 คุ่มค่ากับการที่เค้าทุ่มเทเสียเวลาลงมาศึกษาเรื่องนี้อย่างสมเหตุสมผลนั้น กล่าวได้เลยว่าเบื้องต้นเขาก้
 ตั้งข้อขัดแย้ง ข้อรังเกียจเสียแล้ว เพราะฉะนั้นศรัทธาที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ

ประการที่สอง การสร้างความรู้ต้นแบบที่ถูกต้อง ความรู้ในโลกนี้มีมากมาย แต่ความรู้
 เกี่ยวกับหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล หลักภูมิคุ้มกัน หลักความรู้ และหลักคุณธรรม
 จริยธรรมนั้นมีอยู่มากมายใน โลก แต่หลักความถูกต้องนั้นมันมีอยู่ไม่กี่แห่ง เพราะฉะนั้นต้องสร้าง
 ต้นแบบที่น่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ น่าปฏิบัติตาม

ประการที่สาม สร้างระเบียบวินัยที่ถูกต้อง การที่คนเราจะทำอะไรให้ประสบความสำเร็จนั้น
 ระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญ “วินโย จ สุสิกฺขิตฺโต เอตม มงฺ กลมฺ ตตมฺ” (วินัยที่ศึกษาดีแล้วเป็นมงคล
 สูงสุด)

ประการที่สี่ สร้างกำลังใจหรือแรงจูงใจที่ถูกต้อง เขาชนสมัยนี้มีแรงจูงใจออกไปภายนอก
 เยอะ จะหาแรงจูงใจอะไรออกมาให้เค้าได้มีความรู้สึกละลานใจว่าสิ่งนี้จะมีความสุขแก่ชีวิตเขาได้ต้องหา
 แรงจูงใจ กำลังใจสร้างกำลังใจที่แรงกล้าให้เกิดขึ้นจะเป็นแรงจูงใจที่ดี

ประการที่ห้า สร้างประชาคมต้นแบบอันนี้เพื่อจะให้เขาได้รับการศึกษาอาจจะต้องเอา
 ประชาคมครู อาจารย์เป็นต้นแบบหรือสร้างนักศึกษาเป็นประชาคมกลุ่มต้นแบบเข้ามาปฏิบัติในสิ่ง
 เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อปฏิบัติแล้วชีวิตมีความสุขได้จริง เพราะ ฉะนั้นศรัทธามั่นคงแล้วทำให้สำเร็จ
 ได้ทุกอย่างในประการที่หนึ่ง ประการที่สองความรู้ต้นแบบที่ถูกต้อง ประการที่สามระเบียบวินัยดี
 ประการสี่ที่สร้างกำลังใจสร้างได้หลายเรื่องแต่เรื่องที่เป็นไปในส่วนนี้ก็คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ
 ปัญญา (พลธรรมห้า) ประการที่ห้าสร้างประชาคมต้นแบบเหมือนอย่างพระพุทธเจ้าสร้างประชาคม
 สงฆ์เป็นต้นแบบ เป็นต้นแบบแห่งประชาธิปไตย เป็นต้นแบบแห่งนักเสียสละ เป็นต้นแบบแห่งผู้มุ่ง
 ไปสู่ความสุขอันสูงสุด พระสงฆ์เป็นต้นแบบหลายอย่าง

คำถามข้อที่ 2 : ท่านคิดว่าจะมีกิจกรรมใดที่เป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียงในการจัดการเรียนการสอน

ขอตอบว่าประเด็นสำคัญในเรื่องนี้ก็คือ กิจกรรมสร้างความรู้ต้นแบบ และกิจกรรมสร้าง
 ประชาคมต้นแบบ สามารถที่จะบูรณาการได้เอาข้างต้นนั้นมาบูรณาการร่วมกัน คำว่า “บูรณาการ”
 แปลว่า ทำให้เต็ม เต็มเต็มให้แก่นั่น เมื่อสร้างความรู้ต้นแบบขึ้นแล้วสร้างประชาคมต้นแบบขึ้นมา แล้ว
 ก็มีการศึกษาต้นแบบทดลองฝึกหัดเป็นกลุ่มต้นแบบขึ้นมา แล้วผู้อื่นก็จะตามได้

คำถามข้อที่ 3 : ท่านมีความต้องการที่จะจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตาม
 แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

อันนี้ขอตอบว่า การดำเนินการทางด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นปัจจัยเกื้อหนุนเป็นแรงจูงใจ
 ที่สำคัญ ถ้าสิ่งแวดล้อมภายนอกดีออกไปในทางในทางที่ไม่มีคุณธรรมขาดคุณธรรม ไร้จริยธรรมแล้ว
 เด็กก็จะตามไปมากกว่าการสร้างสื่อต่าง ๆ สร้างบรรยากาศ สร้างป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ ขึ้น
 ป้ายคัทเอาท้ออะไรต่าง ๆ ที่สนับสนุนเรียกร้องเชิญชวนให้หันหน้าเข้ามาสู่ส่วนนี้แล้วชีวิตจะมีความสุข
 นี้อันนี้เป็นประเด็นที่หนึ่ง

ประเด็นที่สอง เสริมสร้างกำลังใจให้มีพลังความเข้มแข็งเยาวชนสมัยนี้จิตใจอ่อนแอวิ่งไปตาม
 กระแสโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นประชาสัมพันธ์นี้เป็นตัวสำคัญตัวหนึ่งที่จะต้องทำความเข้าใจว่า
 เด็กสมัยใหม่นั้นเขาจะส่งจิตส่งใจไปตามกระแสโลก แต่ต้องเอากระแสนี้มาเพื่อให้เขาเห็น
 ว่าเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงแก่เขา เมื่อมีคนทำมากขึ้น มากขึ้น จะกลายเป็นประชาคมต้นแบบให้แก่
 ผู้อื่นต่อไป

คำถามข้อที่ 4 : ท่านคิดว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียงในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยแก้ปัญหาคุณธรรมของนักเรียนนักศึกษาได้อย่างไร

ข้อนี้ขอตอบว่า แก้ได้ แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดย

ประการที่หนึ่ง จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง คือเชื่อมั่นในทางปฏิบัติ คือเชื่อว่า คุณธรรมจริยธรรมนั้นให้ประโยชน์ให้ความสุขแก่ชีวิตของเขาได้ เศรษฐกิจพอเพียงทำให้ชีวิตเขามั่นคงได้ ทำให้เขาเดินหน้าอย่างมีความมั่นคงได้

ประการที่สอง จะช่วยสร้างความกล้าหาญทางจริยธรรม การตัดสินใจทำในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ถูกต้องสิ่งที่ถูกที่ควร การที่เขาจะกลายเป็นจิตอาสา จิตเสียสละช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ มีความเมตตา กรุณา กล้าที่จะทำโดยไม่หวั่นเกรงให้เขากล้าที่จะเดินเข้าวัดอย่างสงบเรียบร้อย โดยไม่มีความหวั่นเกรงว่าเพื่อจะเยาะเย้ยถากถาง ทำได้เป็นได้แน่นอน

ประการที่สาม จะช่วยสร้างความรอบคอบ รอบรู้ในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง เขาจะดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท มองอนาคตชีวิตออก เตรียมพร้อมสำหรับชีวิตอนาคตได้ สร้างฐานชีวิตที่มั่นคงได้

ประการที่สี่ จะช่วยสร้างความหนักแน่นมั่นคงทางด้านจิตใจ ไม่ปล่อยไปตามกระแสโลกได้ เรื่องความมั่นคงทางด้านจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าจิตใจไม่มั่นคงเสียแล้วชีวิตจะเซซัดโซเซ ไม่มีความมั่นคง ไม่คงที่ ไม่มีความหนักแน่น “ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จมาได้จากจิตใจ” มีใจเป็นหัวหน้า มีใจนำหน้า ถ้าใจดีผู้คิดก็จะดี ถ้าใจไม่ดีผู้คิดก็จะไม่ดี แต่ถ้าใจมั่นคงแล้ว ใจหนักแน่นแล้ว อะไรมา อะไร รู้ก็สักแต่ว่ารู้ อะไรเห็นก็สักแต่ว่าเห็น สามารถเลือกสรรเอาแต่สิ่งที่ดีงามมาสร้างสรรพัฒนาตนได้ ชีวิตจะมีความก้าวหน้าได้

ประการที่ห้า จะช่วยสร้างความรู้ความมีเหตุผลเพื่อชีวิตและสังคมได้ คนที่มีหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณธรรมจริยธรรม นอกจากชีวิตที่มีเหตุผลแล้ว ยังมีชีวิตเพื่อที่จะเสียสละให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมได้ เสียสละเวลาอันมีค่าของตนเพื่อส่วนรวมได้ เป็นคนที่มีอัธยาศัยกว้างขวางขึ้นมา

คำถามข้อที่ 5 : ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา ข้อนี้ตอบว่า

ประการที่หนึ่ง ต้องสร้างประชาคมต้นแบบดังที่กล่าวข้างต้น ประชาคมต้นแบบนี้สำคัญ สมัยนี้เยาวชนขาดต้นแบบที่ดี เรามองกันเรื่องประชาธิปไตย มองกันเรื่องเสรีภาพมีแต่ freedom กันเลย ก็ต่างคนต่างทำ เลยไม่รู้ว่าจะใครจะเป็นต้นแบบที่ดีงามได้ แทบจะในทุกวงการ กลายเป็นภาพสังคมพาล่ามัว สับสน แต่ถ้าเรามองภาพรวมของประเทศต่าง ๆ ที่เจริญแล้ว ไม่ว่าจะอเมริกา ไม่ว่าจะญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเกาหลี สิงคโปร์จะเห็นว่า ภาพรวมเขา ชัดเจน เขามีประชาคมต้นแบบของเขาที่ชัดเจน เพราะฉะนั้นเราต้องสร้างสังคมต้นแบบ สนับสนุนในการสร้างประชาคมต้นแบบ การมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม

ประการที่สอง การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จนเกิดฝังจิตฝังใจ ให้เขาเห็นแล้วก็เข้าใจทันที พูดภาษาใด ๆ ประโยคใด ๆ คำใด ๆ ใหญ่ให้เข้าใจว่า นี่เป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่เป็นไปเพื่อความพอเพียง เป็นไปเพื่อคุณธรรมจริยธรรม

ประการที่สามสร้างคำขวัญ คำคม ประชาสัมพันธ์ในสื่อทุกสาขาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน เป็นการสร้างแรงจูงใจแบบทดลอง บรรยากาศภายใน ภายนอกให้เขาเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่ตอนแรก ๆ อาจจะคิดว่าไม่รู้ ทำไปทำไม แต่ฟังไป ๆ จะรู้สึกอยากลอง มันก็เป็นแรงจูงใจขึ้นมา สามารถประสบความสำเร็จได้จะเห็นได้ว่า ในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้าแต่ละชนิดนั้น บางอย่างสินค้านั้น ๆ แทบจะไม่มีราคาเลย ราคาตัน ๆ ทุนนิดเดียว แต่เขาขายไม่รู้ก็พันเท่าของราคา ต้นทุนเขายังขายได้ ทีนี้สิ่งนี้เป็นสิ่งมีค่าสูงสุดสำหรับเขาตลอดชีวิตถ้าเราสามารถประชาสัมพันธ์ชัดเจน ฝังจิตฝังใจเขา ความสำเร็จก็จะเกิดขึ้นได้

คำถามข้อที่ 6 : ท่านคิดว่าปัจจัยใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษา

สำหรับข้อนี้ขอตอบว่า ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ความไม่ลึกซึ้งในคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน ไม่ลึกซึ้งพอที่จะเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมได้ บางครั้งบางทีครูผู้สอนคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษาแต่ครูเองก็ไม่ได้ปฏิบัติ ตามที่สอน สอนแต่ว่าเป็นเพียงทฤษฎีให้คนรู้ รู้แล้วไปเลือกเอาเอง บางครั้งบางทีเยาวชนยังไม่สามารถตัดสินใจได้ เมื่อครูก็ยังไม่มีความมั่นใจ แล้วจะทำให้ลูกศิษย์เกิดความมั่นใจได้อย่างไร สินค้าทุกชนิดมีเซลแมนเขามาขาย เขามั่นใจมากเลยพูดอย่างน่าเชื่อถือ แล้วก็ทำให้ ดู ทำได้ คนยังศรัทธาซื้อสินค้าของเขา อย่างนี้ก็เช่นเดียวกัน

ประการที่สอง เราขาดแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรมจากประชาคมมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษานั้น ๆ ข้อที่หนึ่งเป็นส่วนปัจเจก ข้อที่สองเป็นส่วนสถาบันนะ สถาบันควรจะมีแบบอย่างที่ดี มีมาตรฐาน มีนโยบาย ออกมาจากสถาบันว่า ต้องเป็นอย่างนี้ ทิศทางการศึกษาของเราเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่เรามีแค่ความรู้ ความรู้ต้องคู่กับความประพฤติ วิชาจรณสัมพันธ์ของพระพุทธเจ้าใช้ตัวนี้ มีวิชาแล้วมีจรณะ จรณะก็คือตัวความประพฤติ เรียบร้อย น่าเชื่อถือ ถึงอย่างนี้จะให้เป็นไปได้ดี สอดคล้องสอดรับกัน ครูอาจารย์วางแผนภาควิชา คณะวิชา สอดรับเชื่อมประสานไปทางมหาวิทยาลัยหรือสถาบันทางการศึกษานั้น ๆ แนวทางตรงกันแล้วละก็สามารถสำเร็จประโยชน์ได้

ประการที่สาม นโยบายภาครัฐซึ่งยังไม่ชัดเจนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทั้งยังเน้นนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจให้ประชาชนจ่ายมากขึ้น จนไม่รู้จักพอเพียงมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจนี้ บางครั้งบางทีก็ปล่อยปะละเลยไปถึงเอาสิ่งที่เป็นขยะทางสังคม เป็นมลพิษทางสังคม มาเติมเต็มให้เยาวชน จนกระทั่งว่า เยาวชนหลงทิศทาง กระตุ้นเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็น แต่ว่าการกระตุ้นแล้วมี

ผลกระทบในทางลบต่อเยาวชนของชาตินั้น เป็นสิ่งที่น่าจะระมัดระวัง แต่ถ้านโยบายภาครัฐชัดเจน ขึ้นมาว่า เราต้องทำการส่งเสริมสนับสนุนสิ่งที่ดีงามแก่เยาวชน สถาบันการศึกษาก็สามารถดำเนินการ ได้ ครูบาอาจารย์ก็ทำงานให้สอดคล้องกันได้

คำถามข้อที่ 7 : ท่านมีความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม แก่นักศึกษาอย่างไร

สำหรับข้อนี้ก็หวังอยู่ว่า

ประการที่หนึ่ง ก็ต้องมีนโยบาย ยุทธศาสตร์เป้าหมายวิธีการ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน คิดเวลาให้เหมาะสมกัน แต่ว่าความเป็นหนึ่งเดียวกันจะต้องเกิดจากนโยบายเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และวิธีการที่สอดคล้องกัน

ประการที่สอง สร้างทัศนคติที่ถูกต้อง สร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้อง การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และต่อเนื่อง จนกระทั่งประชาคมนักเรียนนักศึกษาเป็นค่านิยมเป็นแฟชั่น ในการประพฤติปฏิบัติ จนกระทั่งว่าส่วนมากแล้วปฏิบัติ ใครไม่ปฏิบัติจะรู้สึกว่าเป็นคนแปลกของสังคม ต้องตั้งเป้าหมายไว้อย่างนั้น ว่าใครก็ตามถ้าไม่ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีคุณธรรมจริยธรรมแล้วถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอาย สิ่งนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องช่วยกันรณรงค์และสร้างความพร้อมเพียงกันขึ้น

คำถามข้อที่ 8 : ถ้ามองว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนคิดว่ามีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไรบ้าง

ก็ตอบว่ามีประโยชน์มากมาย ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง

ประการที่สอง ผู้เรียนสามารถนำทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติได้ โดยไม่ยากไม่ลำบาก มีขั้นตอนให้ปฏิบัติ

ประการที่สาม ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความพอเพียงและสามารถสร้างคุณธรรม จริยธรรม การบริโภคที่เหมาะสม ประหยัด ขจัดปัญหาความขาดแคลน หรือความยากจนลงไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขาดแคลน

ประการที่สี่ ช่วยบรรเทาปัญหาความขาดแคลน ปัจจัยบริโภคทั้งในส่วนตนหรือในส่วนของครอบครัว ส่วนของชาติ และส่วนของโลกได้ เราลองมานึกดูว่าวันหนึ่ง ๆ ที่เราทิ้งอาหารไปคนละเท่าไร คิดเฉพาะในกรุงเทพฯ ก็ได้ วันหนึ่ง งบประมาณเป็นหมื่นล้านเคยลองคิดดูว่าถ้าหากว่าประชาชนคนไทยรักษาศีลอุโบสถเดือนละ 4 วันเนี่ย เอาแค่ 30 ล้านคน เดือนหนึ่งจะประหยัดไป 3,600 ล้านบาท คิดมื้อละ 30 บาท นะ 3,600 ล้านบาท 4 วัน อาหารจะเหลือ 120 ล้านจาน 120 ล้านจานนี้

สามารถแบ่งไปให้คนขาดแคลนได้เลย นี่คื สิ่งที่คิดเห็นภาพได้ชัด ๆ ที่นี้ไม่ทำอย่างนั้น เราบริโภคนี้แหละ แต่บริโภคอย่างพอเพียง พอประมาณ ถ้าไม่จำเป็น ถ้าไม่หิวก็ไม่ต้องบริโภค ไม่ต้องสร้างนิสัยกินจุกินจิบ ไม่สร้างนิสัยเพิ่มโรคอ้วน นี่ก็สามารถทำให้เกิดประโยชน์ขึ้นมาแน่นอน ไม่ต้องไปเสียค่าฟิตเนส ไม่ต้องไปเสียค่ายาลดความอ้วนอะไรต่าง ๆ สารพัด

คำถามข้อที่ 9 : ถามว่าจากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่านักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร

ข้อนี้ตอบว่า

ประการที่หนึ่ง แน่แน่นอนที่สุดทฤษฎีทุกทฤษฎีจะปรากฏผลก็ต่อเมื่อ มีบุคคลนำไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง ในการจะนำไปปฏิบัติได้นั้นจะต้องมีแรงจูงใจดังที่กล่าวข้างต้น จะต้องทำให้เขารู้สึกว่าปฏิบัติแล้วมันเท่ที่ครูต้องสร้างขึ้นมา เมื่อครูได้สร้างขึ้นมานั้นจะปรากฏผลก็ต่อเมื่อมีบุคคลนำไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง และการที่จะนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้นั้น จะต้องมีความตั้งใจดังกล่าวข้างต้นให้เขารู้สึกว่าปฏิบัติแล้วมันเท่ อันนี้ครูต้องสร้างขึ้นมา เมื่อครูได้สร้างขึ้นมาได้ดี เขารู้สึกว่า เขาได้ปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม หลักเศรษฐกิจพอเพียง แล้วเขารู้สึกว่าเป็นคนเท่ในสังคม สามารถทำได้ ได้รับการยกย่องในสังคม

ประการที่สอง การปฏิบัติของนักศึกษาจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อ ได้เรียนรู้ถูกต้อง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ และเห็นความจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็นความจำเป็นนี้ เห็นสารัตถะ เห็นอย่างแท้จริงว่า การที่เขามีศีลธรรม มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีหลักความเป็นอยู่อย่างพอเพียงนี้เป็นความจำเป็นต่อชีวิตของเขา เพื่อช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือครอบครัว และช่วยเหลือโลกได้ ต้องให้เขาเห็นคุณค่า เห็น

ประการที่สาม จะเห็นเช่นนั้นได้ก็จะต้องได้รับแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง ดังที่ กล่าวแล้ว อย่างเขาเกิดความรู้สึกว่า อยากลอง อยากทำ อยากทำตาม และทำตามจนเป็นนิสัยพอเพียง พอเป็นนิสัย แล้วนี่ต่อเขาจะปฏิบัติต่อเนื่องกลายเป็นอุปนิสัยลึกลึกละเลยเป็นวาสนา เป็นบารมีไปตามลำดับ

คำถามข้อที่ 10 : ข้อสุดท้ายความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทาง พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนในทัศนคติของท่านคืออย่างไร

ขอเสนอแนวทางสร้างความรู้ครบวงจร ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ให้รู้เหตุที่ต้องดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ให้รู้เหตุว่า ทำไมเขาต้องทำ

ประการที่สอง ให้เขารู้ผล ให้เขารู้ว่าผลดีของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางคุณธรรมจริยธรรมนี้จะเกิดประโยชน์เกิดคุณเกิดค่าแก่เขาอย่างไร

ประการที่สาม รู้ตน คือ รู้สถานะของเศรษฐกิจของตน รู้สถานภาพของตนว่าอยู่ในสถานะไหน เป็นผู้เรียน ผู้ทำงาน หรือผู้หาเงิน สถานะทางครอบครัวด้วยก็ควรจะรู้

ประการที่สี่ ต้องรู้ประมาณ คนเราต้องรู้ประมาณ คือ ความพอเหมาะพอดี ความพอประมาณ ความพอเพียง ทั้งในส่วนของบริโภคอาหาร ทั้งในส่วนของเครื่องใช้สอย เครื่องแต่งตัว เครื่องนุ่งห่มอะไรต่าง ๆ ต้องรู้จักพอประมาณและก็ต้องรู้จักประเมินด้วย

ประการที่ห้า รู้กาลคือรู้กาลเวลาที่ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมเพราะบางครั้งบางที คำว่าพอเพียงนั้นไม่ได้หมายความว่าเท่าไรเท่านั้น มันขึ้นอยู่กับกาลเวลาว่า เราต้องใช้สิ่งนั้นมากหรือน้อย เช่น เวลาเราหิวน้ำจืด เร่งดื่มเข้าไปทีเดียวก็ไม่ได้ ต้องรู้จักพอประมาณ ดื่มน้ำเข้าไปสักครึ่ง แล้วค่อยเติมได้ หรือคนป่วยอาการหนัก ให้ยาเติมเข้าไปทีเดียวอาจจะสลักก็ได้ ต้องค่อย ๆ ให้ นั่นคือรู้จักพอประมาณและรู้จักประเมิน รู้จักกาลเวลา ความเหมาะสมที่จะให้

ประการที่หก รู้ประชาคมที่จะต้องวางตนให้เหมาะสม การเข้าไปอยู่ เข้าไปคบหาสมาคมนั้น ๆ ต่างกัน ประชาคมนักศึกษา ประชาคมคณาจารย์ ประชาคมคณาจารย์ ประชาคมผู้บริหาร ประชาคมนักการเมือง ประชาคมวิทยาศาสตร์ ประชาคมสังคมศาสตร์ ประชาคมคณิตศาสตร์ มันก็ต้องรู้ต้องเข้าใจ

ประการที่เจ็ด รู้บุคคล คือ รู้ว่าใครคนไหนควรคบหาสมาคมอย่างลึกซึ้งขนาดไหน หรือคบหาเพียงว่าแค่รู้จักกัน หรือว่าคบเป็นเพื่อน เป็นกัลยาณมิตร แบบว่า ชีวิตตายแทนกันได้แบบนี้ก็ต้องดู

เจ็ดประการนี้ คือสิ่งสำคัญ ถือว่าสำคัญที่สุด ถ้าได้เจ็ดประการนี้แล้วสิ่งอื่น ๆ ก็จะตามมา เพราะฉะนั้น เมื่อมีความรู้พร้อม เช่นนี้ คุณธรรม จริยธรรม ก็จะพัฒนา ก้าวหน้าไปได้ ความรู้นั้นก็จะ เป็นความรู้ที่มีเหตุมีผล ทั้งหลายทั้งปวง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางแนวทางวางกรอบไว้แล้ว ในทางพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทางพุทธศาสนานั้น ประกอบไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมก็คือ ต้องมีความรู้ที่ถูกต้อง เจ็ดประการ การเริ่มต้นก็ต้องเริ่มที่ศรัทธา แต่สำหรับครูอาจารย์นั้นก็ต้องเริ่มที่พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ถะ ในกระบวนการวิชา ครูอาจารย์ต้องประพฤติเป็นต้นแบบได้ ถ้าครูอาจารย์เป็นต้นแบบไม่ได้แล้ว เราจะ ให้ใครละปฏิบัติ ตาม ฉะนั้นจึงต้องขอตอบคำถามไว้ชี้แจงเท่านั้น

ดร. แหวนทอง บุญคำ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

**เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต**

คำถามข้อที่ 1 : ท่านคิดว่าแนวทางการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมี
ภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรม จริยธรรมมาใช้บูรณาการการจัดการเรียนการสอนมี
แนวทางอย่างไร

ควรที่จะนำมาบูรณาการในการเรียนการสอนดังนี้

1. ควรร่างหลักสูตรโดยการนำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล
หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมจริยธรรมมาบูรณาการในหลักสูตรด้วย
2. ผู้สอนจะต้องมีความรู้ในเรื่องหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมี
ภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมจริยธรรม อย่างแท้จริงเวลาสอนจะต้องยึดเนื้อหาตาม
ที่มาในหลักสูตรเท่านั้น
3. กิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมี
ภูมิคุ้มกันหลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมจริยธรรมนี้ ผู้สอนจะต้องเน้ นให้นักเรียนได้สัมผัสกับของ
จริงโดยการพานักเรียนออกไปสัมผัสกับพื้นที่จริง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้
โดยตรงส่วนคุณธรรมจริยธรรมควรร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและทางด้านศาสนา
4. ผลจากการเรียนของนักเรียนผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาแล้วสามารถนำมา
ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างดีและมีความสุข

คำถามข้อที่ 2 : ท่านคิดว่ามีกิจกรรมใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในการจัดการเรียนการสอน

มีหลายกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมพานักเรียนออกไปสัมผัสกับของจริงในพื้นที่ เพราะกิจกรรมดังกล่าวนี้จะช่วย
เสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน เช่น ตาหูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสกับ
สิ่งแวดล้อม ใจสัมผัสกับอารมณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวนั้น
2. การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เพื่อจะได้รับรู้มุมมองย้อนกลับจากผู้เรียนว่า
นักเรียนเขาเข้าใจเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้มากน้อยแค่ไหนเพียงไร ผู้สอนก็จะได้
สอนเน้นย้ำในเรื่องที่นักเรียนยังไม่รู้และไม่เข้าใจนั้นได้ตรงเป้าหมาย
3. เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบ ๔ ด้าน คือ การฟังการบรรยายจากผู้มี

ประสบการณ์ การพูดแสดงความคิดเห็น การอ่านข้อมูลหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเขียนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต แล้วนำมาเสนอในห้องเรียน
5. กิจกรรมการเขียนเรียงความเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำถามข้อที่ 3 : ท่านมีความต้องการดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดังนี้

1. โดยการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยเรื่อง ความสันโดษ 3 อย่าง คือ ยถาพละ สันโดษ ให้มีความพอเพียงในกำลังของตนเอง ยถาลาภะ สันโดษ พอเพียงกับสิ่งของที่หาได้มา และ ยถาสารูปะ สันโดษ รู้ความพอดีพอประมาณในการทำกิจต่าง ๆ ของตน
2. โดยการยึดถือแบบอย่างเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างเคร่งครัดโดยการสอนให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจในความเกี่ยวข้องระหว่าง คุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่แท้จริงมันเป็นของคู่กัน จะไปสอนแยกออกจากกันไม่ได้
3. ทุกภาคส่วนในสถานศึกษานั้น ๆ จะต้องตื่นตัวทั้งผู้สอนและผู้เรียน จะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนนั้นอยู่เสมอ
4. ต้องการให้ทุกภาคส่วนในสังคมไทยปฏิบัติตามหลักธรรมทศ 6 ในพระพุทธศาสนา รวมทั้ง

ทุกคนในครอบครัวจะต้องมีบทบาทมีส่วนร่วมการเรียนรู้ไปด้วยกัน เพื่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

คำถามข้อที่ 4 : ท่านคิดว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาได้อย่างไร

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ได้ดังนี้

1. ทำให้นักศึกษาได้รู้ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาและของทุกคนในสังคมได้มากกว่าเดิม
2. ช่วยแก้ปัญหาด้านการเข้าใจพื้นฐานความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาได้อย่างตรงไปตรงมา
3. ช่วยให้นักศึกษาเกิดการตื่นตัวจริงจังในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นทางอยู่รอดของมวลมนุษยชาติ ไม่ใช่ทางเลือกอย่างที่คนทั่วไปเข้าใจ

คำถามข้อที่ 5 : ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา

1. ภาครัฐบาลในนามสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม นักการเมือง ผู้บริ ทหารสถาบันการศึกษาทุกระดับ ต้องเอาจริงเอาจังในเรื่องนี้ให้มากกว่าที่ ทำอยู่ในปัจจุบันนี้
2. นักการศึกษาทั่วไปจะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่เกี่ยวกับการสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่นักศึกษา
3. ศาสนบุคคลต้องให้ความร่วมมือมากกว่า ฝ่ายพระสงฆ์ต้องมีกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการเผยแพร่ ธรรมะให้คนรุ่นใหม่ ๆ ได้ศึกษาเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม
4. พ่อแม่ของนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การมีคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กันแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้ได้อย่างมีความสุข
5. นโยบายการจัดการศึกษาแห่งชาติต้องสนับสนุนคุณธรรมจริยธรรม โดยการจัดเป็น หลักสูตรให้มีผลต่อการศึกษาเล่าเรียนของเยาวชนทุกระดับอย่างเต็มที่ คือเล่าเรียนมาแล้วไม่มี ประโยชน์อะไร เอาไปสมัครทำงาน หรือนำไปปรับวุฒิอะไรไม่ได้เลย ทำให้ผู้เรียนขาดขวัญและ กำลังใจในการเล่าเรียน

คำถามข้อที่ 6 : ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา

1. ขาดความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลกับองค์กรพระพุทธศาสนา คือ ต่างฝ่ายต่างก็ไม่เปิด ประตุใจเข้าไปหา พูดคุยกันอย่างตรงไปตรงมา มีแต่ภาพแห่งความฉาบฉวย ผักชีโรยหน้าทั้งนั้น
2. ชาติไทยขาดสถาบันหลักที่จะผลิตครูที่มีความรู้มีความสามารถทางด้านคุณธรรม จริยธรรม อย่างมากที่สุด เพราะเท่าที่มีอยู่ไม่ใช่สถาบันที่จะผลิตครูทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเลย มี แต่ทางอื่น ๆ ทั้งนั้น แล้วจะหวังความสำเร็จได้อย่างไร
3. คนไทยยุคใหม่มีทัศนคติเปลี่ยนไปจากเดิมมาก คือ ตกอยู่ภายใต้ลัทธิบริโภคนิยมแบบ สังคมตะวันตกมากเกินไป ทำอะไรไม่คำนึงถึงการเสียสละ คิดถึงแต่ค่าจ้างรางวัล ค่าแรงต้องมาก่อน เงินไม่มากไม่เป็น รวมทั้งวัฒนธรรมดี ๆ ดั้งเดิมของไทยเราถูกมองเป็นของล้าสมัย ทำให้คนไทยรุ่น ใหม่ไม่เห็นคุณค่าของคนไทยรุ่นเก่า เป็นต้น

คำถามข้อที่ 7 : ท่านมีความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาอย่างไร

หวังว่าคนไทยทุกฝ่ายจะไม่หลงตัวเองมากเกินไป คงไม่ปล่อยให้ชีวิตจมอยู่ในกระแสแห่ง การเป็นโลกาภิวัตน์ คือปล่อยให้ชีวิตไหลไปตามกระแสของโลกอย่างไม่ลืมหูลืมตา หวังว่าน่าปล่อยให้ ชีวิตเป็นไปอย่างโลกาภิวัตน์ คือ เป็นไปตามโลกอย่างรู้เท่าทันโลกอยู่ตลอดเวลา ตามหลัก สัจธรรม 7 ประการ

คำถามข้อที่ 8 : จากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการ จัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร

เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา นักศึกษาจะมีความพร้อมในการเป็นผู้ใหญ่ที่จะรับผิดชอบต่อ

ประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป นักศึกษาจะเป็นนักพัฒนาที่ยิ่งใหญ่ในเวทีไทยและโลกเพราะโลกจะต้องหันกลับมาพัฒนาด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงนี้เอง นักศึกษาจะเป็นผู้ที่ไม่เคียดแค้นเรื่องเศรษฐกิจในครัวเรือนไปจนถึงระดับชาติ เพราะมีรายได้เข้ามาสนับสนุนจากเศรษฐกิจพอเพียงทุกวัน และนักศึกษาจะมีความสุขทั้งทางกายและสุขทางใจมากขึ้น

คำถามข้อที่ 9 : จากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่านักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมทั่วไปได้อย่างมีความสุข ทำให้ลดปัญหาสังคมลงได้มากขึ้น ทำให้นักศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกลมากกว่าเดิม ทำให้เห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ทำให้นักศึกษาอยู่ร่วมกับครอบครัวอย่างอบอุ่น ทำให้นักศึกษาลดรายจ่ายลงมาก ทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ทำให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เป็นต้น

คำถามข้อที่ 10 : ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนในทัศนคติของท่าน

ต้องให้ทุกภาคส่วนในแผ่นดินไทยเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน เพื่อเวลาลงมือปฏิบัติ (ใช้) แล้วทุกคนจะได้มีส่วนร่วมมือกันมากกว่าเดิม ระดับชาติต้องตั้งสถาบันหรือมหาวิทยาลัยว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะ ต้องมีหลักสูตรให้คนไทยเยาวชนได้เรียนรู้อย่างบูรณาการตลอดชีวิต ต้องใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักศีล 5 หลักกรรม 5 และหลักทศ 6 เข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอนและการลงมือปฏิบัติด้วยเสมอ

รองศาสตราจารย์ ดร.จ่านง คันธิก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

คำถามที่ข้อที่ 1 : ท่านคิดว่าแนวทางการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมี
ภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรม จริยธรรมมาใช้บูรณาการการจัดการเรียนการสอนมี
แนวทางอย่างไร

การสอนของครูต้องมีความพอดี เช่น เวลา มากหรือน้อย การออกข้อสอบไม่ยากหรือง่าย
เกินไป จำนวนนักศึกษาในห้องประมาณ 40 – 45 คน อนึ่งที่เรียกว่า “วิญญาณของความเป็นครู” ถือ
ว่าเป็นคุณธรรมจริยธรรมแท้ ไม่สอนเพราะเห็นแก่อามิสเป็นหลัก ถ้าทำด้วยความเป็นครูจริง ๆ จะ
เป็นภูมิคุ้มกันอย่างน้อยไม่มีเด็กดูหมิ่น และ หลักความมีเหตุผลนั้นทำอย่างไร ตอบว่าเหตุผลในการ
ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในกรณีการเรียนการสอนจึงสามารถปรับให้เหมาะสมได้ไม่ต้องถือแบบแผนต่าง ๆ
ตายตัวเกินไป

คำถามที่ข้อที่ 2 : ท่านคิดว่ามีกิจกรรมใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในการจัดการเรียนการสอน

ขึ้นอยู่กับวิชาที่สอน ถ้าให้นักศึกษาค้นคว้าหัวข้อจากในห้องสมุด (กำหนดให้แต่ละกลุ่มไม่
เหมือนกัน) เช่น “หัวข้อเรื่องอาเซียน” เป็นกลุ่มประชากร อาชีพ เศรษฐกิจ ฯลฯ แล้วนำมาเสนออยู่
ในหลักภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ เตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในปี 2558 และกิจกรรมนี้อาจตรงกับ
เงื่อนไขข้อความรู้ที่ว่า รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

คำถามที่ข้อที่ 3 : ท่านมีความต้องการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

ความพอประมาณ ไม่มากไม่น้อยเกินไป เริ่มจากครูเอง เช่น ไม่ทำตัวโหมโรงโลกหรือ
หุรหราบ้าแพ้นักมากเกินไป นักศึกษาเองก็เช่นกัน ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น ครูสอนไม่เก่งที่
เบียดบังเวลา เหมือนกับเบียดเบียนนักศึกษาอย่างหนึ่ง นักศึกษาที่ไม่ตั้งใจเรียน รบกวนครูขณะสอน
เป็นการเบียดเบียนครูและเพื่อนนักศึกษาที่ตั้งใจเรียน ดังนั้นคงต้องมีเงื่อนไขคุณธรรม คือ ซื่อสัตย์
ซื่อสัตย์ และอดทน

คำถามที่ข้อที่ 4 : ท่านคิดว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาโดยใช้หลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา
ได้อย่างไร

ตามที่จริงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือเรื่องเดียวกัน เพียงแต่นำมาพูดในแง่มุมหนึ่งเท่านั้น คือ ให้นักศึกษามีความพอดี รู้ฐานะของตัวเอง ถือว่ามี ความพอประมาณ

นักศึกษารู้เหตุผลที่ว่าตัดสินใจเรียนรู้ที่ตนชอบมีเหตุปัจจัยอะไรมาเกี่ยวข้องบ้าง ต้องทุ่มเท เรียนเต็มที่ ถ้าเรียนไม่จบผลจะเป็นอย่างไร ถือว่าควรมีเหตุผล

นักศึกษาต้องรู้ว่าที่เรียนจบสาขานี้แล้วไขว่คว้าจะได้ทำงานตามที่คิด อาจทำ งานอีกแบบหนึ่งก็ได้ ต้องพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับอนาคต อนาคตจะไม่ปรับตัวเข้ากับเรา ถือว่ามีภูมิคุ้มกันที่ดี

คำถามที่ข้อที่ 5 : ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา

ปัจจัยอันดับแรกคือ ผู้สอนเอง ถ้าผู้สอนมีคุณธรรม จริยธรรมแสดงให้เห็นและนักศึกษา ยอมรับว่าครูคนนี้เป็นคนดีที่เขายกมือไหว้ได้สนิทใจ การสอนก็สำเร็จไป 40 เปอร์เซ็นต์แล้ว

วิธีสอนแต่ละคนต้องหาจุดที่เหมาะสม ไม่ให้นักศึกษาเบื่อหน่าย สำคัญคือ คนสอนต้องรู้จัก รู้ กว้างจริง ๆ ถ้ารู้เท่ากับเด็กหรือมากกว่านิดหน่อยก็จะประสบความสำเร็จน้อย ประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์

สำหรับตัวนักศึกษาเองนั้น คงต้องใช้หลักดอกบัวสี่เหล่า บางคนอาจารย์สอนอย่างไรก็ เหมือนเดิม ดังนั้นนักศึกษาที่คัดเลือกเข้ามาต้องระดับสติปัญญาพอสมควร ประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์

คำถามที่ข้อที่ 6 : ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา

1. มักมองว่าวิชาคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องเล็กน้อยเรียนแล้วก็ไม่สามารถประกอบอาชีพอะไรได้
2. สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับวิชาคุณธรรม จริยธรรมน้อยเกินไป
3. ผู้สอนไม่มีความชำนาญและไม่มีความลึกซึ้งพอ
4. เป็นวิชาที่เป็นนามธรรมอาจหาตัวอย่างอธิบายได้ยาก
5. ตัวอย่างคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม แล้วเจริญรุ่งเรืองอาจจะไม่ปรากฏชัด จึงมักมีคนคิดผิด ๆ ว่า “ไม่มีคุณธรรม จริยธรรมก็อยู่ได้ แต่ ไม่มีเงินอยู่ไม่ได้”

คำถามที่ข้อที่ 7 : ท่านมีความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาอย่างไร

1. ถ้ามีการเรียนการสอนจนผู้ศึกษาเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วเราจะมีคนที่มี คุณธรรมตามหลักธรรมจริง ๆ เมื่อคนมีธรรมจริง ๆ แล้ว การตามแก้ปัญหาแบบตัวต่อตัวจะน้อยลง คือ มีคนในชาติมีคุณธรรม ไม่ต้องห่วงเรื่องโกง

2. ถ้าคนมีความพอ เขาจะไม่โลภมาก คนไม่โลภคือ คนมีความสุข แต่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เรามีผู้นำที่ตรงกันข้ามกับหลักการนี้ หลักฐานสำคัญคือ ไทยมีการโกงอันดับที่ 80 เมื่อก่อนเพียงนี้เป็นอันดับที่ 88 รัฐบาลส่งเสริมการโกงโดยปกติ เขารู้กันทั่วโลกแต่คนไทยพวกหนึ่งไม่รู้

คำถามที่ข้อที่ 8 : จากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร

1. นักศึกษาจะได้มีหลักการครองชีวิต มีหลักคิดที่เป็นของตนเองบ้าง ที่เห็นส่วนมากไม่ค่อยมีหลัก จิตไม่รู้ว่าสาระหรือแก่นของสิ่งต่าง ๆ คืออะไร จึงไปติดในความหรรษาจอมปลอมที่ร้านสินค้าป้อนให้

2. ถ้าเรามีนักศึกษาที่คิดเป็น รู้จักเลือกสาระดีของสิ่งที่ดี ตั้งแต่เป็นนักศึกษาแล้วเราจะได้มีคนที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ

คำถามที่ข้อที่ 9 : จากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่านักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร

นักศึกษาสามารถรู้จักเลือกว่าสิ่งไหนควรเสพแล้วมีประโยชน์ ถ้าไม่มีประโยชน์ก็ตัดทิ้งไป ถ้าเป็นอยู่ได้ทุกวันนี้โดยไม่ต้องวิ่งตามระบบเทคโนโลยีที่เขาป้อนมาเพื่อการค้าสำคัญคือ รู้จักเลือก รู้จักรับ และรู้จักปฏิเสธ

คำถามที่ข้อที่ 10 : ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนในทัศนคติของท่าน

ผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับระบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเข้าใจจริง และนำไปสอนผู้เรียน ผู้เรียนเองถ้าเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นของไทย ๆ มาจากแนวคิดพระเจ้าแผ่นดินไทย ถ้านำมาอาจพอเหมาะกับคนไทยและประเทศเราได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์เป็นเจ้าของทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้ ทรงอธิบายหลายครั้ง พระองค์คงกลัวคนเข้าใจผิด เช่นว่า “ถ้าพอมีพอกินของตนเองนั้น (ไม่มุ่งคนอื่น) ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน”

ตามหลักพระพุทธศาสนานัน คำว่าสันโดษ คือ ความพอใจในสิ่งที่ตนมี เราสามารถนำหลักความสันโดษมาปรับเชื่อมโยงกับความพอเพียงนี้ได้เช่นกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ต้นสุวรรณนันท
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

**เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต**

คำถามที่ข้อที่ 1 : ท่านคิดว่าแนวทางการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรม จริยธรรมมาใช้บูรณาการการจัดการเรียนการสอนมีแนวทางอย่างไร

ต้องใช้แนวทางการพัฒนาเป็นองค์รวม (พฤติกรรม จิตปัญญา) เน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เน้นการลงมือปฏิบัติจริง สร้างจิตสำนึกสาธารณะ ในการพัฒนาปัญญา คือ พัฒนาปัญญาโดยอาศัย การให้ความรู้ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม บ่มเพาะคุณธรรมทางใจ โดยเนื้อหาที่นำมาควรจะเป็น เรื่องศึกษาปัญหาใกล้ตัวนักศึกษาในยุคปัจจุบัน ด้านปัญหาการบริโภคนิยม การที่ค่านิยมฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือยตามกระแส หากกรณีศึกษามาประกอบการสอนเพื่อฝึกให้นักศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ปัญหา ผลกระทบ คุณโทษ หาแนวทางแก้ปัญหา ฝึกให้ใช้หลักความมีเหตุของ ความพอประมาณควบคู่กับ กิจกรรมที่พัฒนาจิตใจ ฝึกสติ สมาธิ ให้เกิดการระลึกรู้และสร้างภูมิคุ้มกัน รวมทั้งพัฒนาพฤติกรรม โดยอาศัยหลักการควบคุมตนเอง วิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคที่เป็นปัญหา หาสาเหตุและแนวทางการควบคุมตนเอง ปฏิบัติในเวลาที่กำหนดโดยมีการประเมินผลตัวเองตลอดเวลา ในแต่ละสัปดาห์ อาจมีการประเมินการควบคุมตนเองโดยอาจารย์หรือเพื่อน

คำถามที่ข้อที่ 2 : ท่านคิดว่ามีกิจกรรมใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน

- การใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น ทำโครงการ ให้เป็นเจ้าของโครงการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง ทำเป็นโครงการจิตอาสา เพื่อสนองพระราชดำริของในหลวง ในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับชุมชน / องค์กร ปลูกจิตสำนึกสาธารณะ หรือทำโครงการเกี่ยวกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น บ้านเด็กกำพร้า เด็กในชุมชนแออัด ให้นักศึกษานำความรู้จากการเรียนภาคทฤษฎีมาใช้ในการลงมือปฏิบัติจริงก่อให้เกิดประโยชน์ ศึกษาปัญหาชุมชน และวางแผนแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- พาเยี่ยมชมโครงการในพระราชดำริให้เห็นถึงประโยชน์ ความสำเร็จที่ได้รับ
- หาวิดีโอเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้นักศึกษาได้รับชม หาตัวอย่างบุคคลที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใช้ชีวิตพอเพียงที่ประสบความสำเร็จและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

คำถามที่ข้อที่ 3 : ท่านมีความต้องการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยให้ความรู้ตามหลักการ / ทฤษฎี ประมาณ 7 สัปดาห์ ระหว่างนั้นฝึกทักษะความคิด หลักความมีเหตุผล ดำเนินการโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย

- ศึกษาฐานโครงการในพระราชดำริ / ให้ชม วิดีโอตัวอย่างบุคคลที่ใช้ชีวิตพอเพียงและประสบความสำเร็จ

- นำกรณีตัวอย่าง กรณีปัญหา / ให้ดูข่าวที่พบเห็นในปัจจุบัน แล้วให้นักศึกษาวิเคราะห์หาสาเหตุ หาแนวทางการแก้ไข โดยอาศัยการอภิปรายกลุ่ม

- ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

- การเล่นเกม

- จัดการศึกษาแบบ edutainment คือ ให้สาระความรู้ควบคู่กับความบันเทิง ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้แสดงออกอย่างอิสระภายใต้การกำกับควบคุมของอาจารย์ผู้สอนและในช่วง 6 สัปดาห์สุดท้าย ควรมอบหมายให้นักศึกษาจัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยอาศัยแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ที่จะนำความรู้ที่ได้จากทฤษฎีมาลงมือปฏิบัติจริง

คำถามที่ข้อที่ 4 : ท่านคิดว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาได้อย่างไร

ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องของ

- ความมีวินัย ความอดทน (หลักควบคุมตนเอง)
- ความซื่อสัตย์สุจริต (หลักเลี้ยงชีพชอบ)
- รู้จักประมาณ พอใจในสิ่งที่ตนมี (หลักความสันโดษ)
- ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต
- เอื้ออาทร ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล เหลือกก็แบ่งปัน

คำถามที่ข้อที่ 5 : ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ

- อาจารย์ผู้สอนต้องมีบทบาทในการอำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา ตั้งคำถามท้าทาย ให้ความกระตุนสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งรู้จักใช้จิตวิทยาการสอน

- เนื้อหาที่เป็นเรื่องจริงเน้นเรื่องใกล้ตัวอยู่ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

- สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เน้นปัจจุบัน

- กิจกรรมที่หลากหลาย การอภิปรายกลุ่ม การทำงานร่วมกันเป็นทีม / กระบวนการกลุ่ม การใช้บทบาทสมมติ กรณีศึกษา ใ้ว่าที่

คำถามที่ข้อที่ 6 : ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา

ปัจจัยที่เป็นปัญหามาจากอิทธิพลจากภายนอก เป็นตัวแปรแทรกซ้อน ได้แก่

- การได้รับอิทธิพลจากสื่อที่ไม่เหมาะสม ชมละครภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาทางเพศ ความรุนแรงเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เกมออนไลน์ที่กระตุ้นพฤติกรรมก้าวร้าว / พฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

- อิทธิพลจากเฟสบุ๊ค เพื่อน หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมก็ผลให้ทำการไม่เป็นที่พึงประสงค์

- การจัดการเรียนการสอนที่เน้นแต่ทฤษฎีและวัดผลโดยการให้หน้าหนักกับ Cognitive Domain มากเกินไป ทั้ง ๆ ที่เรื่องของการเสริมสร้างคุณธรรมควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ ข้อสอบไปเน้นที่ความรู้ ความจำ น่าจะฝึกให้นักศึกษาคิดมากกว่า และคะแนนเก็บน่าจะเป็น 70 / 30

คำถามที่ข้อที่ 7 : ท่านมีความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาอย่างไร

ควรให้นักศึกษาคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ควบคุมอารมณ์ความต้องการของตนเองได้ คิดอย่างมีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ ตัดสินประเมินได้อย่างถูกต้อง ได้นักศึกษาที่มีคุณลักษณะ เป็นคนดี มีความสุข มีความพึงพอใจในตนเอง พอใจในสิ่งที่ตนมี และเอื้อเพื่อทำประโยชน์เพื่อสังคม

คำถามที่ข้อที่ 8 : จากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร

สร้างค่านิยมการบริโภคด้วยปัญญา ให้นักศึกษารู้จัก กคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ พิจารณาอย่างถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจ ไม่หลงมัวเมาในวัตถุ รูป รส กลิ่น เสียง

รู้จักพึ่งตนเอง มีความสามารถจัดการตนเอง แก้ไขปัญหาได้ สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ มีความสามัคคี ชยัน อดทน พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต รู้จักปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดี มีพฤติกรรมใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ไม่เกินฐานะ

คำถามที่ข้อที่ 9 : จากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่านักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

ให้รู้จักดำรงตนอย่างพอเพียง ใช้จ่ายพอประมาณไม่เกินตัว ไม่มีค่านิยมบริโภคนิยม ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย มีคุณธรรมค่านึงถึงส่วนรวม เมื่อมีเหลือก็รู้จักแบ่งปัน หากสังคมเป็นไปได้อย่างนี้คนในสังคมก็มีความสุข และสังคมก็มีความน่าอยู่

คำถามที่ข้อที่ 10 : ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนในทัศนคติของท่าน

ในการสอนท้ายชั่วโมง ให้นักศึกษาสรุปว่า ได้รับความรู้ หรือข้อคิดใดบ้าง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ควรให้นักศึกษาได้รายงานตนเองทุกครั้งที่เข้าเรียน

การประเมินผลให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าการวัดโดยใช้ข้อสอบที่เน้นวัดความรู้ความเข้าใจ

การพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต้องอาศัยผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมกัน ร่วมทำ ร่วมวางแผน วิเคราะห์ปัญหา แ่ สวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยการสร้างรูปแบบการพัฒนา หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบนำมาปรับแก้ไข ทั้งนี้ควรมีการสอนนำร่อง เพื่อดูว่าเมื่อนำไปใช้มีปัญหาอุปสรรคที่ขั้นตอนใด อย่างไร

การประเมินผล ต้องสร้างแบบวัด สร้างเครื่องมือที่ได้มาตรฐานหลากหลาย ไม่ ใ้แค่แบบทดสอบอย่างเดียว ควรใช้การประเมินผลตามสภาพจริง

ภาคผนวก ฅ

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
คุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชา
การศึกษาทั่วไปจากการจากการประชุมกลุ่ม

**ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
คุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชา
การศึกษาทั่วไปจากการประชุมกลุ่ม**

รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทร์ : เนื่องจากได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จากการเก็บข้อมูลงานวิจัยชิ้นนี้ มี 2 ลักษณะ คือ แบบเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เชิงคุณภาพนั้นได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก 6 คน ซึ่งได้สรุปรวมในเอกสารที่ แจกและเพื่อให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอคำแนะนำจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน พิจารณาให้ ข้อเสนอแนะ องค์ความรู้ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อประยุกต์ให้นักศึกษาของ เรามีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฐิตียา เนตรวงษ์ : ในแฟ้มจะมีงานที่ต้องเก็บกับนักศึกษา 3 ชั้น เนื่องจาก ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมจริยธรรม มีเครื่องมือดังนี้

ชั้นที่ 1 คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเราจะนำไปใช้เก็บข้อมูลกับนักศึกษา

ชั้นที่ 2 คือ แบบประเมินการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

ชั้นที่ 3 คือ แบบประเมินเจตคติและพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษา

ซึ่งก่อนที่เราจะจัดการเรียนการสอนเราจะนำเอาแบบประเมินนี้วัดก่อน (pre-test) และ หลังจากการจัดการเรียนการสอนแล้วก็จะวัดอีกครั้ง (post-test) จึงใคร่ขอคำชี้แนะ ความคิดเห็นจาก ท่านผู้ทรงคุณวุฒิในครั้งนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เนื่ออ่อน ขรัวทองเขียว : จากเครื่องมือการวิจัยที่ได้กล่าวถึงนั้นหมายความว่า เราได้ตั้งสมมติฐาน (assumption) ว่า เด็กที่เรียนเก่งจะมีการใช้และให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดีกว่าเด็กคนอื่น ๆ ใช่หรือไม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฐิตียา เนตรวงษ์ : จากการที่ได้ทบทวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) ได้พบว่างานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่า IQ มีส่วนสำคัญในการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง เราจึงต้องการวัดนักศึกษาของเราด้วยว่า IQ หรือเกรดเฉลี่ยมีผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือไม่ และเรื่องของเพศด้วย จากผลของการ Review พบว่า เพศหญิงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า เพศชาย

รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทร์ : ได้ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน แบ่งเป็น ฆราวาส จำนวน 3 คน พระคุณเจ้า จำนวน 3 รูป เลือกพระผู้ใหญ่ที่ท่านมีผลงานด้านวิชาการและเผยแพร่หลักธรรมคำสอนเป็นที่ประจักษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุติยา เนตรวงษ์ : นักศึกษาที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างที่เลือกเป็นกลุ่มทดลอง หลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ นักศึกษาทั้งหมด จำนวน 46 คน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีณีย์ รัตนสิทธิ์ : จากประสบการณ์การจัดทำหลักสูตรและประสบการณ์จากการศึกษาหลักสูตรของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจอย่างยั่งยืน จะมีวิชาหลัก ๆ ที่เกี่ยวกับจริยธรรมหลายวิชาแต่ไม่ใช่ลักษณะของการบูรณาการเป็นลักษณะคล้าย ๆ ขนมนั่น ปัญหาสำคัญที่สุด คือ เรื่องบุคลากร ที่จะสอนจะต้องมีความเชื่อและความศรัทธา ถ้าไม่มีความเชื่อและความศรัทธาจะฟังตั้งแต่เริ่มต้นเพราะไม่สามารถจะบูรณาการเนื้อหาสาระสำคัญ ๆ ได้ แต่ถ้าเชื่อและศรัทธาจะสามารถอ้างอิงวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นจุดอ่อน จุดด้อยได้ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของเนื้อหาวิชานี้จะเป็นลักษณะเชิงคุณค่า (normative) เรื่องความ ถูก-ผิด จึงขึ้นอยู่กับบริบท (context) ของสังคม ดังนั้นคนที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจะต้องมีความเชื่อและศรัทธาจริง ๆ ต้องเลือกคนปฏิบัติที่มีศรัทธา

ประการต่อมาคือเลือกคนที่มีทัศนคติที่ตรงกัน มีการทำงานที่เป็นทิศทางเดียวกันและมีการให้ความรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งถ้าไม่สามารถคัดเลือกบุคลากรลักษณะนี้ได้ก็ จะไม่สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้

ดร.จิตประพัฒน์ สายโสภ : จากประสบการณ์ร่างหลักสูตรบริหารธุรกิจแบบยั่งยืนโดยชี้ให้เห็นปัญหาสำคัญของหลักสูตรบริหารธุรกิจของไทยก็คือ เดินตามหรืออ้างอิงการบริหารธุรกิจของทุนนิยมตะวันตกซึ่งจะเอนเอียงไปทางวัตถุการเห็นแก่ตัว เน้นการบริโภคสูงสุด ประเด็นนี้สำคัญตรงที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้เราลดความเห็นแก่ตัวลงได้บ้าง ประเด็นนี้ควรนำหลักธรรมในพุทธศาสนามาใช้ นำพุทธศาสนาบูรณาการ เพื่อพัฒนาสาระสำคัญของมนุษย์ ก็คือ เรื่อง จิตวิญญาณ แต่ตรงนี้ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องยากมากในการจะเปลี่ยนจิตวิญญาณของคน ซึ่งประเด็นนี้ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้นำหลักธรรมในพุทธศาสนาประยุกต์และบูรณาการอันได้แก่ หลักอริยสัจสี่ ไตรสิกขา อริยมรรคมีองค์แปด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายที่สำคัญ ก็คือ เพื่อสังคมสงบสุขแต่ใหญ่ใหญ่ที่ต้องคิดก็คือ ทำอย่างไรจึงจะไปเปลี่ยนจิตใจหรือจิตวิญญาณของบุคคลอื่น ๆ ได้ ตรงนี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องพยายามกระทำ คือ พยายามทำจิตของเขาให้เป็นกุศลซึ่งประเด็นนี้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิได้ชี้ให้เห็นว่าถ้าเราสามารถนำหลักธรรมสำคัญ ๆ ในพุทธศาสนาบูรณาการเข้ากับหลักคุณธรรม จริยธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วละก็อาจจะเปลี่ยนจิตใจของบุคคลได้จริง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เนื้ออ่อน ขวัญทองเขียว : ถ้าหลักสูตรกำหนดให้เป็นรายวิชา ผู้สอนจะแทรกเรื่องหลักคุณธรรม จริยธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในทุกรายวิชาได้อย่างไร และจะสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมที่มีการส่งเสริมทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์รองโดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนได้อย่างไร

การวัดและประเมินผลเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ยากเพราะเนื้อหาวิชาเป็นนามธรรม ตัวอย่างเช่น เราจะวัดได้อย่างไรว่าเด็กมีความพอเพียง ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงเด็กที่ไม่ค่อยเข้าชั้นเรียน นี่คือปัญหา

ดร.จิตประพัฒน์ สายโสภณ : ปัญหาในการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันในทางทฤษฎีนั้นมักจะไม่ใช่ปัญหา เพราะทุกคนเรียนรู้และมีความรู้เรื่องนี้ดีพอ แต่จะมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติและการประเมินผลนั้นควรจะมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ

รศ.ธานีฤทธิ์ ต้นตระกูล : การจะปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตสาธารณะนั้น จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้นักศึกษามีจิตอาสา แต่ปัญหาก็คือ เรามักจะพบว่า วิธีคิดของนักศึกษาปัจจุบันมักจะหวังผลตอบแทนในแทบทุกพฤติกรรมทำให้จิตอาสาลดน้อยลง เทียบเคียงได้กับระบบการเรียนการสอนปัจจุบันที่เน้นการวัดผล โดยมีคะแนนเป็นผลตอบแทน เสนอว่าที่สำคัญก็คือ ผู้สอนต้องเป็นต้นแบบให้แก่ นักศึกษา ก่อน เช่น เรื่องการตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ความเสียสละ จึงจะทำให้ นักศึกษากระทำได้

รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทร์ตัน : เท่าที่ได้สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่เป็นพระท่านชี้ให้เห็นว่า อันดับแรกต้องมองไปที่ผู้สอนว่าเป็นแบบอย่างที่ดีแล้วหรือยัง เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม บางครั้งผู้สอนก็สอนดีแต่มีพฤติกรรมไปคนละเรื่องกับที่ตนเองสอน ถ้าเป็นอย่างนี้ผู้สอนจะสั่งสอนอบรมและจะเป็นแบบอย่างที่ดีก็ไปไม่ได้

ประการต่อมา สถาบันการศึกษามีนโยบายที่ชัดเจนหรือไม่ บางครั้งมีแต่นโยบายแต่มิได้นำไปปฏิบัติ นี่คือจุดอ่อน ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนประถม มัธยม มีวิชาศีลธรรม จริยธรรมแต่ก็มีเพียงคาบเดียว กล่าวโดยสรุปก็คือ พระท่านได้ชี้ปัญหาใน 2 ระดับ คือ

1. ระดับผู้สอนหรือครู อาจารย์ จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา
2. ระดับนโยบายของสถาบัน หรือสถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้ได้ จุดอ่อนจะอยู่ที่

นโยบายกับการปฏิบัติมักจะไม่ไปด้วยกัน

ประสบการณ์จากการเป็นคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาที่ประชุมได้เสนอว่า ปัจจุบันนี้อาจารย์มักเข้าใจผิดที่คิดว่า หน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นหน้าที่ของหมวดสังคมศึกษาเท่านั้น ที่จริงแล้วการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นหน้าที่ของอาจารย์ทุกหมวด ทุกท่านที่จะต้องสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในแต่ละวิชา

ประเด็นต่อมาก็คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เรียกว่า การรู้ประมาณ การมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในทางพุทธศาสนาก็คือ หลักสันโดษซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ท่านทรงนำมาใช้และนำมาเผยแพร่ให้กับประชาชนได้รับทราบและปฏิบัติตามอยู่เสมอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีณย์ รัตนสิทธิ์ : ปัญหาทั้งในระดับประเทศ ระดับสังคม และระดับครอบครัว คือ ในรัฐธรรมนูญมีแนวนโยบายที่มีหลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วและชัดเจนแต่มีปัญหาในทางปฏิบัติก็คือ รัฐบาลไม่นำมาปฏิบัติหรือปฏิบัติสวนทางโดยตลอด จะเห็นได้จากเน้นการกู้เงิน

และใช้งบประมาณขาดดุลจำนวนมหาศาล จะเห็นได้จากหนี้สินภาคครัวเรือนมีเป็นจำ นวนมาก ถึงแม้ว่าครัวเรือนจะสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม ให้ศรัทธาในความดีงามแต่ก็อาจพ่ายแพ้ต่อ สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจและระบบการศึกษาที่เน้นวัตถุนิยมใช้เงินเป็นตัวตั้งในการวัดทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งระบบการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังให้นักศึกษาเอาตัวรอดและมุ่งทำงานที่ ให้ผลตอบแทนสูง ๆ ในระบบทุนนิยมที่เน้นการเอาเปรียบโดยมือที่มองไม่เห็น หรือการเอาเปรียบเชิงโครงสร้าง

ทำอย่างไรจึงจะทำให้เราอยู่ในระบบทุนนิยมที่มีการแก่งแย่งแข่งขันได้อย่างมีความสุข มี ภูมิคุ้มกันและไม่เบียดเบียนตนเองและสังคม ท่านผู้ทรงคุณวุฒิมองว่าระบบ การศึกษาปัจจุบันหล่อ หลอม คนเก่งแต่เก่งและเอาตัวรอดเอาเปรียบคนอื่น ข้อเสนออีกคือ ต้องแก้ที่ระบบ ควบคู่ไปกับการ แก้ปัญหาคน แก้ที่คน ก็คือ หาคนที่มีศรัทธา แก้ที่ระบบก็คือ แก้ปัญหาการแข่งขัน การเอาตัวรอดเอา เปรียบ

ดร. สุริยะ เจียมประชาชนรากร : การเป็นคนเก่งไม่จำเป็นต่อ ึ่งเป็นคนดี ประเด็นสำคัญต้องปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมในคนก่อน เน้นครูผู้สอนจะต้องมีแผนกำหนดการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมเช่นเดียวกับในภาคธุรกิจ แม้แต่ในส่วนของนักศึกษาจะต้องมีการวางแผนบริหารจัดการชีวิต วางแผนการใช้จ่าย

ดร.จิตประพัฒน์ สายโสภา : ควรเน้นการปลู กฝังเรื่อง จิตอาสา และการทำงานเป็นทีมในการวาง แผนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทางปฏิบัติ เสนอว่า ถ้าเราเข้าใจและปฏิบัติตาม ปรัชญาตะวันออกและพุทธศาสนา เราจะพบว่า สุขของเราจะเพิ่มขึ้นทุกข์จะลดลง ทำอย่างไรจะทำให้ ผู้เรียนค้นพบได้ด้วยตนเองว่า สุขของเขาได้เพิ่มขึ้น ทุกข์ของเขาได้ลดลง และถ้าพัฒนาถึงระดับแล้วก็ จะสามารถเปลี่ยนจิตวิญญาณของเขาได้ ถ้าเปลี่ยนจิตวิญญาณของเขาได้ ก็จะสามารถเปลี่ยนได้ทุก อย่าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว : ถ้าจิตอาสาสามารถบูรณาการเชิงกิจกรรมเข้ากับ วิชาอะไรก็ได้ ถ้า ปิดสอนวิชาจิตอาสาเข้าในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปแล้วนี่ก็ไม่ออกว่าลักษณะของ กิจกรรมและวิชาจะมีลักษณะอย่างไร

รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทร์ : ขอเสริมแนวคิดของ ดร. สุริยะ เจียมประชาชนรากร ว่าเราควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับการศึกษานอกจากกิจกรรมแล้วก็ค วรฝึกให้นักศึกษาทำ วิจัยหน้าเดียวเกี่ยวกับการบริหารจัดการชีวิตของตนเอง เช่น การวางแผนค่าใช้จ่าย

ดร.จิตประพัฒน์ สายโสภา : แง่มุมที่ยกระดับจิตใจของคนจากปัญหาวิกฤติ เช่น กรณีน้ำท่วม กทมฯ ถึงแม้ว่าสังคมกรุงเทพฯ จะอยู่แบบตัวใครตัวมันแต่ก็พบความมั่งคั่งในจิตใจ ของคนที่มีจิต อาสา เทียบเคียงได้กับนักศึกษาที่อยู่กับความแร้นแค้นความทุกข์ยากมาตลอด เขามีวัคซึนเน้น ภูมิคุ้มกัน ทำอย่างไรจะให้คนในสังคมมีความตระหนักร่วมกันว่า ถ้าไม่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ประเทศเราจะไปไม่รอด ทำอย่างไรให้คนเรามีสติ และถ้าเปลี่ยนจิตใจของคนได้ประเทศก็จะไม่สิ้นหวัง

รองศาสตราจารย์ ธานีรินทร์ ตันตระกูล : อาจารย์ผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในกิจกรรมจากการดูงาน เช่น กสิกรรมธรรมชาติ หรือ เกษตรชีวิวิถี คิดว่านักศึกษาน่าจะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุติยา เนตรวงษ์ : ใน มคอ. 3 ได้สอดแทรกความรู้และกิจกรรมจัดทำโครงการรับใช้สังคมเพื่อพัฒนาจิตอาสาด้วย ซึ่งมีอยู่แล้วใน มคอ. 3 ในขั้นตอนต่อไปเราอาจจัดห้องปฏิบัติการที่วัดหรือชุมชนที่ขาดแคลน เช่น โครงการสอนน้องทำ Multimedia

รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทร์ตัน : พระเทพวิสุทธิกวี ท่านได้เสนอแนะว่าจุดเริ่มต้นในการเรียนการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง สอนให้นักศึกษาได้ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ เริ่มต้นจากรู้เหตุ รู้ผล รู้ตนเอง รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล ถ้านักศึกษามีความรู้แบบนี้ท่านบอกว่าเราจะปลูกฝังเพิ่มเติมเรื่องอะไรก็จะเพิ่มเติมได้ง่าย แต่ถ้าผู้สอนไม่มีความรู้ที่ลึกซึ้งแล้วละก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

ดร. สุริยะ เจียมประชาชนรากร : เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการนำหลักธรรมในพุทธศาสนาเรื่องความสันโดษมาใช้ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เปรียบเหมือนเป็นเรื่องเดียวกันแต่เรียกแตกต่างกัน เราควรมองเศรษฐกิจพอเพียงใน 2 รูปแบบ คือ

1. ถ้ามองแบบกระบวนการ (Process) การพูดถึงสันโดษปัจเจกชนแต่ละคนจะรู้ตนเองว่ามีขอบเขตของตนเองแค่ไหน การนำเสนอในลักษณะนี้ จะเน้นว่า ลักษณะของปัจเจกบุคคลแต่ละคนมองอย่างไร

2. ถ้ามองโดยโครงสร้าง (Structure) คือมองเป็นกลุ่ม จากผลการวิจัยพบว่า ถ้าคนเดียววนำแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจะเป็นเรื่องยากมาก จะต้องเป็นคนที่มีความเข้มแข็งในจิตใจ และจะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวเองสูงมาก ดังนั้นการมองในเชิงโครงสร้าง ก็คือ เป็นระดับของวิถีชีวิตที่มีปฏิสัมพันธ์กับบริบท (Context) ทางสังคม ชุมชน เศรษฐกิจ การศึกษา และอื่น ๆ คือเป็นวิถีชีวิตที่สามารถ “เข้าใจ” “เข้าข่าย” และ “เข้าถึง” เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแต่ละหน่วยของสังคมจะเอื้อและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จะทำให้การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้ผล

อะไรคือเส้นแบ่งหรือเกณฑ์ที่ใช้แยกระหว่างความพอเพียงกับความฟุ่มเฟือย ตรงนี้จะต้องหาตัวชี้วัดให้ได้ว่าในการจัดกิจกรรม การใช้สื่อการสอน เวลา แค่นี้เรียกว่าพอเพียง หรือเหมาะสม ตัวอย่าง เช่น การปิดไฟ การแต่งกาย การส่งรายงาน ทุกกิจกรรม ถ้าอาจารย์สามารถพัฒนาหาตัวชี้วัดให้กับนักศึกษาได้ นี่คือการบูรณาการแบบองค์รวม เศรษฐกิจพอเพียงไม่ควรทำแบบงานโชว์เท่านั้นหากแต่จำเป็นต้องช่วยกันทำเพราะมิติที่ลึกซึ้งของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ มีลักษณะเป็นองค์รวม

รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทร์ตัน : กล่าวโดยสรุปการ focus group ในครั้งนี้พบว่า

1. อาจารย์ทุกท่านเห็นพ้องต้องกันกับการนำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติซึ่งไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ควรจะต้องกระทำ
2. ควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้กับนักศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานแนวคิดเรื่องของจิตอาสาควรจัดทำหลักสูตรเพื่อสอนวิชานี้ (เศรษฐกิจพอเพียง) โดยตรงและสามารถ นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถาบันการศึกษาว่าจะเห็นความสำคัญและจริงจังกับเรื่องนี้ในระดับใด
3. ควรเน้นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมปฏิบัติได้จริง ควรสอนทฤษฎีให้รู้ให้เข้าใจ แต่ควรเน้นหนักที่การปฏิบัติ เช่น เน้นให้มีการทำวิจัยหน้าเดียว เน้นให้นักศึกษาสามารถบริหารจัดการชีวิตตนเอง
4. ส่งเสริมให้นักศึกษามีพื้นฐานความคิดที่เป็นอิสระจากกิเลสตัณหา มีภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างสัมฤทธิ์ผล